

Ikt. sz.: KSB/4-1/2013.

KSB-2/2013. sz. ülés
(KSB-89/2010-2014. sz. ülés)

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Kulturális és sajtóbizottságának**
2013. február 18-án, hétfőn, 10 óra 05 perckor
a Képviselői Irodaház I. emelet III. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki bevezető, a napirend elfogadása</i>	5
<i>Pályáztatás vagy kinevezés? – L. Simon László, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkárának tájékoztatója</i>	5
<i>L. Simon László (EMMI) tájékoztatója</i>	5
<i>Kérdések, hozzászólások, reagálások</i>	11
<i>L. Simon László (EMMI) válasza</i>	18
<i>A Magyar Művészeti Akadémia működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló törvényjavaslat (T/9634. szám)</i>	22
<i>Kérdések, hozzászólások</i>	22
<i>Döntés általános vitára való alkalmasságról, előadó állítása</i>	27
<i>A szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat (T/9383. szám)</i>	28
<i>Vita és szavazás</i>	28
<i>Döntés bizottsági módosító indítvány benyújtásáról</i>	30
<i>Egyebek</i>	30

Napirendi javaslat

1. Pályáztatás vagy kinevezés? – L. Simon László, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkárának tájékoztatója

2. A Magyar Művészeti Akadémia működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló törvényjavaslat (T/9634. szám)
(Általános vita)

3. A szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat (T/9383. szám)
(A bizottság feladatkörébe tartozó módosító javaslatok megvitatása)

4. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Dr. Cser-Palkovics András** (Fidesz), a bizottság elnöke

Pálffy István (KDNP), a bizottság alelnöke
Gulyás Dénes (Fidesz)
Dr. Gyimesi Endre (Fidesz)
Gyutai Csaba (Fidesz)
Kiss Attila (Fidesz)
Dr. Kupper András (Fidesz)
Lukács László (Fidesz)
Menczer Erzsébet (Fidesz)
Németh Zoltán (Fidesz)
Dr. Hiller István (MSZP)
Mandur László (MSZP)
Novák Előd (Jobbik)
Pörzse Sándor (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Pálffy István (KDNP) távozása után dr. Cser-Palkovics Andrásnak (Fidesz)
Németh Zoltán (Fidesz) megérkezéséig dr. Gyimesi Endrének (Fidesz)
Szabó Csaba (Fidesz) dr. Kupper Andrásnak (Fidesz)
Karvalics Ottó (KDNP) Gulyás Dénesnek (Fidesz)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

L. Simon László kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások
Minisztériuma)
Dr. Czombos Tamás főosztályvezető (Közigazgatási és Igazságügyi
Minisztérium)
Karácsony Gergely országgyűlési képviselő (független)

A bizottság titkársága részéről

Dr. Nagy Zoltán, a bizottság tanácsadója

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 05 perc)

Elnöki bevezető, a napirend elfogadása

DR. CSER-PALKOVICS ANDRÁS (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Megkezdenénk a munkánkat. Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a képviselőtársaimat, külön államtitkár urat, kedves meghívott vendégeinket és minden kedves érdeklődőt! Kérdezem, hogy a kiküldött napirendi pontokhoz képest van-e más javaslat, kérdés, észrevétel. *(Nincs jelentkező.)* Ilyet nem jeleznek képviselőtársaim. Kérdezem, hogy ki az, aki támogatja a napirendi javaslatot. *(Szavazás.)* Egyhangú támogatással a bizottság azt elfogadta.

Pályázat vagy kinevezés? – L. Simon László, az Emberi Erőforrások Minisztériuma kultúráért felelős államtitkárának tájékoztatója

Első napirendi pontként tárgyaljuk meg államtitkár úr tájékoztatóját „Pályázat vagy kinevezés?” címmel. Államtitkár úr kérte, illetve javasolta annak a tájékoztatónak a megtartását, amire most sor kerül. Még valamikor talán január hónapban beszélünk erről, és én akkor a bizottság tagjainak jeleztem is tájékoztatásként, hogy egy ilyenre sor fog kerülni, amelynek ideje a mai bizottsági ülés. Bevezetőjének megtartására átadom a szót államtitkár úrnak.

L. Simon László (EMMI) tájékoztatója

L. SIMON LÁSZLÓ kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Köszönöm szépen. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Tisztelt megjelent szakmai szervezeti vezetők! Kedves Kollégák! Az utóbbi bő egy hónapban komoly polémia alakult ki arról, hogy változtassunk-e azon a jogszabályi környezeten, amely ma Magyarországon állami és önkormányzati fenntartású kulturális intézmények vezetői kinevezésének módozatait szabályozza. A kérdés felvetésekor már rögtön egyértelművé tettem azt, hogy a kormányzat részéről nem eldöntött kérdésről van szó, hogy egy hangos együttgondolkodásra hívjuk a szakmai szervezetek és a politikai élet szereplőit. Nem az a szándékunk, hogy a szakmai szervezetek kihagyásával, a fejük fölött eldöntsük a lehetséges irányt, hanem tulajdonképpen a mi részünkről csak egy javaslat megfogalmazásáról van szó, amely javaslat árnyalható, átdolgozható, alakítható, és egy végleges formába öntés után kerülhet az illetékes döntéshozó szervek, a kormány, illetve az Országgyűlés elé. Több jogszabály lehetséges módosításáról beszélünk.

Engedjék meg, hogy itt is megfogalmazzak néhány szempontot, amelyeket már részben megfogalmaztam a nyilvánosságban, hogy utána meghallgathassuk a kulturális szakmai szervezetek vezetőinek véleményét. Hozzáteszem, hogy ez nem egy érdekegyeztető fórum. Nagyon köszönöm polgármester úrnak, képviselő úrnak, a bizottság elnökének – aki egyben polgármester is, úgyhogy ezért volt ez az elszólás, és az előbb éppen székesfehérvári dolgokról beszélgettünk, úgyhogy ennek tudják be a nyelvbötlésomat –, hogy lehetőséget teremtett arra, hogy a Kulturális és sajtóbizottság a szakmai szervezetek legitim vezetőinek a bevonásával tárgyaljon erről a kérdésről. Ugyanakkor amennyiben a kormányzat ezen az úton tovább kíván haladni, természetesen az érdekegyeztetés megfelelő fórumait is össze kell hívni, így az önkormányzati érdek-képviselői szervek vezetőivel is tárgyalni kell. Azok a megbeszélések, amelyeket az elmúlt hetekben folytattam, elsősorban tájékoztató jellegű, informális megbeszélések voltak, ugyan biztatóak mindegyik oldalról, de mégiscsak azt kell összefoglalásként mondanom, hogy nem spórolhatjuk meg magunknak, nem spórolhatja meg magának a kormányzat ennek a nagy horderejű, az elmúlt húszéves rendszert átalakítani szándékozó javaslatnak a széles körű megvitatását.

Hogyan is nézünk ki? Az elmúlt húsz évben azzal hitegettük magunkat, hogy intézményvezetőt csak akkor lehet jól kiválasztani, megválasztani, kinevezni, ha ezt egy pályázati folyamat előlegezi, alapozza meg. Azért mondom, hogy ezzel hitegettük magunkat, mert ehhez képest azt látjuk, hogy az elmúlt húsz év valamennyi, politikai értelemben szimbolikus kérdésében messze az intézmény jelentőségén túlmutató vita alakult ki, és mindegy, hogy baloldali vagy jobboldali kormányzat irányította az országot, súlyos vitákat generált egy-egy intézményvezető kinevezése. Azért használom következetesen a „kinevezés” kifejezést, mert maga a pályázati procedúra, amit a fenntartó lebonyolít, legyen akár a fenntartó az állam a nagy kulturális intézmények esetében – hogy néhány példát említsünk, a Nemzeti Színház, a Nemzeti Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Természettudományi Múzeum és társaik –, akár legyen a fenntartó az önkormányzat, tehát önkormányzati múzeumok, könyvtárak, levéltárak, nagyobb művelődési intézmények, ténylegesen, kötelező érvénnyel a szakmai kollégiumnak vagy szakmai bizottságnak a javaslata, amit a fenntartó számára megfogalmazott, nem járt. Előfordult nem egyszer az elmúlt húsz évben, hogy a szakmai bizottsági javaslat ellenében mást nevezett ki a fenntartó a pályázók közül, és olyan is, hogy a szakmai bizottság javaslatával egyetértésben nevezett ki igazgatót; mindegyik változathoz találunk példát botrányra és botránymentes kinevezésre is. Voltak tehát olyan igazgatóválasztások, ahol ugyan a szakmai bizottság véleményével összhangban hozta meg a fenntartó a döntését, a nyilvánosságban mégis botrány kerekedett belőle. Nem számított ilyenkor a szakmaiság, a botrányt generálók a szakmai szempontokat figyelmen kívül hagyták, és azt mondták, hogy nem legitim a szakmai bizottság, vagy a politika úgy állította össze a szakmai bizottságot, hogy az ő érdekeit szolgálja. Volt olyan eset is, amikor a fenntartó a szakmai bizottság véleményével ellentétesen fogalmazta meg a véleményét, és ebből kerekedett botrány, és mind a két esetben volt olyan igazgatóválasztás és igazgatókinevezés is, amikor ugyan a fenntartó a szakmai bizottság véleményével ellentétes döntést hozott, mégsem lett belőle botrány, illetve a fenntartó a szakmai bizottság véleményével egyetértően hozott döntést, és hála a jóistennek legalább ebben az esetben nem lett botrány. Mind a négy változat előfordult tehát, számos példát tudunk erre hozni.

Amikor a javaslatomat megfogalmaztam, akkor egyértelművé tettem – bár ezt a sajtóban több helyütt kiforgatták –, hogy szó nincs a pályázati rendszer eltörléséről, szó nincs arról, hogy ne tartanánk jónak azt, ha bizonyos esetekben a fenntartó pályáztat. A legeklatánsabb példa erre az, ha a fenntartó képviselőjének egy-egy intézményvezetőválasztás előtt nincsen kikristályosodott álláspontja arról, hogy kit kellene kinevezni az intézmény élére, nincsen olyan vezetőjelölt intézményen belül sem, akit a regnáló, mondjuk egy nyugdíjba készülõ igazgató nevel ki szakmai értelemben a saját helyére. Ilyen tanácsstalanság esetén azt gondoljuk, hogy nagyon helyes, ha továbbra is pályáztatnak, és nagyon helyes, ha a pályázatoknál megfogalmazott vagy kiderülő szakmai kérdések és szempontok alapján választja ki a fenntartó önkormányzat vagy az állam azt a vezetőt, aki alkalmas lesz az intézmény igazgatására.

Megjegyzem, vannak apró elméleti kérdések is, amelyek mellett nem érdemes elmennünk. Az egyik az, hogy az elmúlt húsz év azt is bebizonyította, hogy a pályáztatás önmagában nem garancia arra, hogy valóban a lehetséges legjobb igazgatót sikerül kinevezni. A pályáztatás ugyan lehetőséget teremt arra, hogy valaki a fenntartó képviselőjeként a felelősségét tompítsa, és azt tudja mondani, hogy én csak a szakmai bizottság javaslatának megfelelően hoztam meg a döntésemet – függetlenül attól, hogy a szakmai bizottság összeállításában mennyire domináltak az igazgatókinevezést megelőző prekonceptiót alátámasztó szempontok –, de egy biztos, hogy több példát tudunk hozni az elmúlt húsz évből, amikor ugyan legitim módon, pályáztatással, a szakmai bizottság döntését figyelembe véve neveztek ki igazgatót, és mégsem sikerült az intézményt rendbe tenni, dinamizálni, a szakmai, tudományos, művészeti munkát, attól függ, hogy milyen intézménytípusról van szó,

erősíteni. Arra is látunk példát, hogy van olyan, amikor egy intézmény esetében a regnáló igazgató nyújtja be a legszínvonalasabb pályázatot – most az én fejemben egy múzeum van éppen, nem színház, tehát kérem, hogy ne tessék rögtön valamilyen nagy színháznál keresgélni –, de mondjuk már három ciklus óta vezeti ezt az intézményt, és láttuk, hogy az azt megelőző három pályázat esetén is az övé volt a legértékesebb pályázat, a pályázatából mégsem tudott semmit sem megvalósítani, mégsem tudta a saját maga által önmagának meghatározott szempontrendszer következetesen úgy érvényesíteni, hogy a múzeumát vagy az intézményét arra a szakmai pályára állítsa, amelyet önmaga kívánatosnak tartott. Bizony ilyenkor a fenntartónak vállalnia kell azt, hogy ugyan nagyon szép dolgokat ír le az intézmény vezetésére pályázó regnáló igazgató a pályázatában, mégiscsak vált, mégiscsak azt mondja, hogy nem azt az igazgatójelöltet támogatom, aki a lehető legszebben megírt és a legrészletesebben kidolgozott, a legtöbb adattal alátámasztott pályázatot nyújtja be, aztán majd meglátjuk, hogy egy-egy ilyen esetben a váltás meghozza-e az eredményét vagy nem. Az elmúlt húsz évből tudunk rá példát mondani, amikor meghozta az eredményét, és arra is, amikor nem. Nagyon-nagyon sok olyan apró szempont van tehát, amely mellett szerintem nem érdemes elmenni, amelyeket figyelembe kell vennünk, és azt gondolom, hogy azt az álszentséget, amely ezen a területen is jellemzi a döntéshozatalt, mindenképpen magunk mögött kell hagyni, és lehetőséget kell arra teremteni, hogy egyszerre két szempont érvényesüljön. Egyrészt a döntéshozók felelősségvállalása és a felelősségvállalásából következő következmények egyértelművé tétele legyen sokkal markánsabb, mint az elmúlt húsz évben, másrészt mindezt úgy kell megvalósítani, hogy a szakmai szempontok ne csorbuljanak, ne sérüljenek, azaz az intézményvezető-választásnál a szakmaiság továbbra is domináljon.

Szeretnék néhány olyan lehetőséget felvillantani a bizottság tagjainak és a jelen lévő kollégáknak, amelyet szerintem érdemes megfontolni: egyrészt ha egy fenntartó elégedett az intézményvezetőjével, és azt gondolja, hogy nem érdemes egy pályázati procedúrának kitenni azt az igazgatót, aki egy, kettő vagy akár három ciklus óta ország-világ előtt bizonyítottan élvonalbeli szakmai munka formájában, adott esetben egymást váltogató politikai ciklusoktól függetlenül jól végzi a munkáját. Ha nem haragszanak, mondok két példát. Számomra ilyen példa a Szépművészeti Múzeum, ahol mind szocialista, mind konzervatív kormányzatok megerősítették a regnáló igazgatót, persze pályázati formában. Miért kell ilyenkor pályáztatni? Egy másik példa mondjuk a kecskeméti megyei könyvtárigazgatói pályázat – hogy egy önkormányzati példát is hozzak –, ahol az igazgatónál ugyanezt tudjuk felmutatni, hogy egyértelmű konszenzus volt politikai értelemben is az igazgató személyének kiválasztásában. Egy olyan kiváló kollégáról van szó, aki a magyar megyei könyvtári intézményrendszer egyik legjobb szakembere. Miért is kell újra és újra pályázati formában meghosszabbítani az ő mandátumát? Ez az egyik szempont, amit szeretnék felvetni, hogy szerintünk akkor, ha a fenntartó és a szakmai közösség, a látogató-, olvasó-, nézőszám vagy a munkát visszaigazoló közönség is elégedett az intézmény vezetőjének a munkájával, akkor ne kelljen pályáztatni, lehessen meghosszabbítani a mandátumát pályáztatás nélkül.

Egy másik példa, amikor a fenntartó – vegyünk példának egy vidéki kisvárost – egy országosan elismert szakembert szeretne hozni adott esetben a közeli nagyvárosból vagy a fővárosból az intézménye élére, meg szeretné nyerni, oda akarja csábítani valamilyen kedvező ajánlattal. Egy kedvező ajánlatnak nem lehet az a része, hogy pályázzál, aztán majd valahogy leboltoljuk a kurátorokkal, hogy a szakmai bizottsági javaslat megfogalmazásánál téged hozzanak ki győztesnek. Ugyanezt tudjuk mondani egy nagy magyar intézménnyel kapcsolatban is, miközben azt látjuk, hogy Magyarországról kiváló szakemberek tudnak kijutni külföldre élvonalbeli intézményeknek az élére, lásd mondjuk Hegyi Lóránd, amikor kikerült Bécsbe a Ludwig Múzeumnak az élére, és az itthoni munkája alapján szavaztak neki bizalmat, ami utána egy nagyszabású nemzetközi karriernek lett az indító állomása. Ha mi

ugyanezt szeretnénk megtenni, és azt mondani, hogy a magyar múzeumi és a magyar művészeti intézményrendszer dinamizálásához az is hozzátartozhat, hogy urambocsá egy-egy esetben nemzetközi nagyságrendű és elismertségű szakembert hozzunk az intézmény élére, akkor azzal kell számolnunk, hogy egy világhírű karmestert, egy világhírű zeneigazgatót, egy világhírű művészettörténészt nem fogunk tudni idehozni úgy, hogy azt mondja neki az államtitkár vagy a miniszter egy ebéd során, hogy pályázz, és akkor majd mi megoldjuk, hogy a szakmai bizottság téged támogasson, ez nem megy. Ugyan én nagyon is erősen patrióta vagyok, és nagyon is erősen híve vagyok annak, hogy az állami intézményeink többségében helyes az, hogy a saját szakembereink vezetik, egy-egy intézmény esetében el tudom képzelni, hogy a szakmai értelemben vett vérfrissítés jegyében világhírű szakembereket hozzunk ide, ami már csak azért is szükséges lehet, hogy abba a szakmai vérkeringésbe jobban bekapcsoljuk a magyar intézményrendszert, ahol néha az ember akár államtitkárként, akár csak intézménybe járó közönség tagjaként is a saját hiányérzetét próbálja a tudatalattijába lenyomni.

Kedves Képviselőtársaim, kedves kollégák, azt gondolom tehát, hogy nekünk mindenképpen nyitnunk kell ebben az értelemben is, és azt gondolom, hogy a néhol érzékelhető provincializmus meghaladása érdekében lehetőséget kell teremtenünk arra, hogy nemzetközi szakemberek számára vonzó legyen a magyar fővárosban intézményt vezetni. Ezzel nagymértékben hozzá tudunk ahhoz járulni, hogy se a múzeumi, se az előadó-művészeti turizmus, a kulturális turizmus határai ne ott legyenek, ahol valamikor a vasfüggöny húzódott, és hogy ne csak arra találjunk nagyon sok példát, hogy a magyar operába, a magyar balettelőadásokra, a magyar múzeumokba járó közönség áramlik kifelé, Bécsbe egy-egy fontos dolgot megnézni, hanem ez fordítva is működjék: minél több nyugat-európai polgár jöjjön el hozzánk, és nézze meg mindazt az értéket, amely itt nálunk megszületik, illetve amely értékek az elmúlt évtizedekben, évszázadokban felhalmozódtak, és a múzeumainkban bemutathatóak. Egyébként higgyék el, akármelyik nagy múzeumunkat nézzük – akár a Szépművészeti Múzeumot a Nemzeti Galériával együtt, akár az Iparművészeti Múzeumot, akár a Természettudományi Múzeumot, akár a Magyar Nemzeti Múzeumot, akár a Néprajzi Múzeumot –, világszínvonalú gyűjteményekkel rendelkezünk, amelyek bemutatása most sok-sok ok miatt nem éppen úgy vagy nem mindig úgy történik, ahogy azt mi szeretnénk.

Engedjék meg, hogy még egy szempontra felhívjam a figyelmet, ez pedig a nyilvánosság. Sokan azt mondják, hogy ha abba az irányba mennénk el, amit én mondok, hogy párhuzamosan létezzon pályázati rendszer, és párhuzamosan létezzon az ezt egyes esetekben kikerülhető kinevezési rendszer, akkor a szakmai nyilvánosság a döntéshozatal során végképp sérülni fog, csak és kizárólag a politika fogja eldönteni, hogy kit helyez oda, és a saját politikai preferenciái lesznek az elsődlegesek. Mondjuk ki gyorsan, hogy ha valaki politikai alapon akar valakit kinevezni, ennek az elmúlt húsz évben se volt semmi akadálya, viszont a nyilvánosság az elmúlt húsz évben sosem volt megfelelő.

Nézzük a legutóbbi példát: a Nemzeti Színház igazgatói pályázata. Négy pályázat érkezett be, és a négy pályázatból kettő volt olyan színvonalú, hogy azt érdemes volt megtárgyalni, és megfelelt a pályázati kiírásoknak. Mind a két pályamunkát a pályázó maga hozta nyilvánosságra, maguk helyezték el valamilyen internetes honlapon, és közben azt látjuk, hogy vannak olyan igazgatói pályázatok, amelyeknek a tartalma az igazgató kinevezését követő fél vagy egy év múlva jelenik meg, és utólagosan keletkezik belőle botrány, hogy ilyen színvonalatlan pályamunka mellett hogy lehetett valakit kinevezni. Azt gondolom tehát, hogy a nyilvánosság a legfontosabb, az átláthatóság kiemelkedő jelentőségű szempont, amit már most meg kell teremtenünk, és még abban az esetben is meg kell teremtenünk, ha nem pályázatáról, hanem kinevezéséről van szó. Amikor kinevezésnél meg kívánjuk hosszabbítani egy igazgató mandátumát, akkor ott is elő kell írni jogszabályban rögzített módon, hogy milyen szakmai tervet, milyen szakmai koncepciót kelljen letenni az

asztalra, tehát akkor is kelljen leírni, hogy miképpen kívánom folytatni a munkámat az elkövetkezendő öt évben, és ezt a szakmai koncepciót nyilvánosságra kelljen hozni, ahogyan nyilvánosságra kelljen hozni a pályázati munkákat is már a döntéshozatal előtt. Ez persze nem azt jelenti, hogy a nyilvánosságnak kell döntenie ezekről a pályázatokról, de fogalmazhasson meg véleményt, alakíthassa ki számtalan szakember a saját álláspontját, és írhasson adott esetben esszét, publicisztikát, szakmai elemzést a magyar értelmiség által működtetett orgánumok valamelyikébe.

Tisztelt Képviselőtársaim! Engedjék meg, hogy zárásul hozzak néhány nemzetközi példát. Végig szeretnék menni néhány fontosabb országon, mindezt úgy megtéve, hogy nemcsak azokat a példákat sorolom fel, amely az én álláspontomat alátámasztja, nehogy azt mondják, hogy itt koncepciózusan járunk el. Pontosan tudjuk a politikai munkából, hogy egy politikus a saját érveinek alátámasztására mindig tud hozni nemzetközi példákat, és egy ellentétes véleményt megfogalmazó politikus az én véleményem cáfolatára ugyanígy tud hozni nemzetközi példákat. Most meg akarom kímélni attól ellenzéki képviselőtársaimat, hogy ők sorolják fel ezeket a példákat, ha egyáltalán készültek velem; el szeretném mondani a szerintem legfontosabb példákat.

Hollandia: a színházak, táncszínházak, operaházak többségénél az igazgatói kinevezésekről felügyelőbizottsági vagy az intézménykezelő alapítvány vezetőségében meghozott döntés születik, például a holland táncszínház, a kultusztárca döntése értelmében közös felügyelet alá vont különféle intézmények esetében ezt tapasztaljuk. A felügyelőbizottság tagjai általában elismert közszereplők, akiket többnyire az adott intézmény fő döntéshozó szerve választ. Gyakori a meghívásos pályázat, a szakmai vezetőt ez alapján nevezi ki a felügyelőbizottság. Érthető tehát mindenki számára, hogy itt van egy közbeiktatott lépés. A politika mindenféle pályáztatás nélkül kinevezi a felügyelőbizottságot, és a felügyelőbizottság dönt a legtöbb esetben az intézményvezetői kinevezésről.

Franciaország: a nemzeti kulturális intézmények, az opera, a nagy múzeumok és nagy színházak vezetőit a miniszter nevezi ki rendelettel, és hivatalos lapban teszi közzé a döntését. A Louvre és a Comédie-Française vezetőinek kinevezése szintén miniszteri döntéssel történik. Görögországban az állami nagyszínházak és az opera esetében kijelöléssel nevezik ki a vezetőt. Lengyelországban a törvény csak a szakmai szervezetek véleményezését, illetve a nemzeti központi kulturális intézmények esetében a miniszteri jóváhagyást írja elő, vagyis nem kötelező a pályáztatás, ugyanakkor általános gyakorlat, hogy a kulturális intézmények vezetőit nyílt pályázattal választják ki. Ezalól akadnak kivételek is: a nemzeti múzeum igazgatóját például a miniszter kérte fel, hogy vezesse az intézményt pályázat nélkül. Németországban, Berlinben a kiemelt állami intézmények élére – azért Berlinről beszélek, mert szövetségenként is van eltérő gyakorlat –, amelyek fenntartásához jelentős közpénzt használnak fel, a fenntartó nevezi ki a vezetőt. Ebbe a körbe tartozik például a Staatsoper, a Schaubühne, Deutsche Oper. A nyílt pályáztatás inkább kisebb közösségi múzeumokra, színházakra jellemző.

Nagy-Britanniában teljesen más a gyakorlat, a kulturális intézmények mellett működő művészeti tanácsok nevezik ki az intézmények vezetőit. Pályáztatás nincs, viszont a fenntartónak sincs beleszólása a kinevezésbe. A londoni Tate Modernben például az igazgatósági tag pályázik, majd a miniszterelnök dönt, konzultálva a kulturális minisztériummal, és utána már nem szól bele a miniszter vagy a miniszterelnök abba, hogy ki lesz majd a Tate Modernnek a vezetője.

Olaszországban általában közvetlen kinevezés működik, de a szakmában ismert, elismert személynek kell lennie a kinevezett vezetőnek. Oroszországban a vezetői kinevezések többsége az állami intézmények élén kinevezéssel történik.

Svájcban – itt a zürichi kanton példáját hoztuk elő – a zürichi operaház esetében úgynevezett kiválasztási bizottság kutatja fel a nagyvilágban, hogy ki lenne a legalkalmasabb

a legfontosabb intézmények vezetői posztjára, akit végül meghívunk, tehát nincsen pályázat. Bocsánat, ez a zürichi operaház esetében működik így, elnézést kérek. Itt arról a példáról van tehát szó, amit én mondtam, hogy meghívunk egy nagy nemzetközi tekintélyt, tehát ez majdnem olyan, mintha fejevadászal kerestetnének intézményvezetőt. Ez nem vicc; van olyan ország a világban, ahol ez is történik.

Nézzünk most néhány példát a pályázatokra!

Ausztriában főszabály szerint a legtöbb helyen nyilvános pályázaton keresztül keresik meg az intézményvezetőt.

Belgiumban pályázat útján választják ki a vezetőket.

Bulgáriában pályázat működik, a gyakorlat az nagyon hasonló a miénkhez, tehát hogy végül a döntést a fenntartó hozza, a pályázatát előkészítő jellegű. Csehországban minden fontosabb nemzeti kulturális intézmény vezetője úgynevezett kiválasztási eljárás, tehát pályázat útján történik; a nemzeti színház, nemzeti galéria, műszaki múzeum, iparművészeti múzeum és társaik esetében megpályáztatják az intézményvezetést, és a kormányzatnak viszonylag nagy befolyása van a vezetők kiválasztására, de nem dönthetnek pályázat nélkül. Amennyiben az állam le akarja váltani valamely intézményvezetőjét, erre is van lehetősége, de akkor rögtön ki kell írnia új pályázatot. Szlovákiában szintén pályázattal történik a nagy intézmények vezetőinek a kinevezése. Észtország a legjelentősebb kulturális intézmények – lásd észt nemzeti operaház, észt drámai színház, múzeumok és a többi – vezetőinek kinevezése minden esetben pályázat útján történik.

Finnországban a legfontosabb állami kulturális intézmények vezetőinek kiválasztása pályázat útján történik. Ezek közé tartozik az operaház, a nemzeti színház, a legnagyobb múzeumok is, de van ellenpélda is: a finn nemzeti színház részvénytársasági formában működik, hasonlóan, ahogy a miénk, mert a miénk is gazdasági társaság, amelynek igazgatósága választja meg a színház főigazgatóját. A jelenlegi főigazgató elődje húsz éven keresztül volt főigazgató, tehát itt nincsen annyira egyértelműen kialakult gyakorlat, mint mondjuk a többi intézmény esetében; elvileg a nemzeti színház esetében is pályázat van, de a gyakorlatban ez mégiscsak máshogyan működik.

Lettországon nincsen olyan jogszabály, amely kötelezően előírná a pályázatot, de az az általános gyakorlat, és csak kivételes esetekben jelöl ki a miniszter intézményvezetőt.

Litvániában nincs egységes szabályozás, alapvetően az adott intézmény alapító okirata rögzíti a vezetők kinevezésének és visszahívásának módját. Állami múzeumok esetében az alapító dönt az igazgatók kinevezéséről, de a kulturális minisztériummal egyeztetni kell. Általában pályázat útján történik a kiválasztás. A litván állami számvevőszék egy 2012 májusi jelentésében éppen a kulturális intézmények vezetőinek kinevezésére vonatkozó egységes szabályozás hiányát kritizálta. A színházak esetében a kulturális minisztérium szervez nyilvános pályázatokat Litvániában. Romániában pályázat útján nevezik ki a kulturális intézmények vezetőit, Svédországban pedig az államilag finanszírozott kulturális intézmények vonatkozásában a kormány igazgatótanácsot nevez ki, az igazgatótanács tagjai pedig nyílt pályázatot követően tesznek javaslatot az intézmény vezetőjére. A pályázat nyitott, célja a posztra legalkalmasabb személy kiválasztása, amihez akár külső fejevadász cég megbízására is sor kerülhet. Erre volt példa a drámai színház, az opera vagy a Modern Múzeum igazgatójának kinevezése.

Ennyi európai példa talán elég lesz. Ha már szóba hoztam a fejevadászatot, akkor megjegyzem képviselőtársaimnak, hogy Ausztráliában nagyon sok kulturális intézmény élére fejevadász céggel kerestetik meg a legalkalmasabb vezetőt, aki mind szakmai értelemben, mind az intézmény pénzügyi, gazdasági és marketingszemponatokból történő pozicionálása, menedzselése érdekében a legalkalmasabb.

Tisztelt Képviselőtársaim! Tisztelt Vendégeink! Köszönöm szépen a figyelmüket. Meggyőzni nem akartam önöket semmiről – gondolom, ez érzékelhető –, persze javaslom,

hogy ebbe az irányba induljunk el, amit többször megfogalmaztam, hogy párhuzamos rendszereket működtessünk, és adjuk meg a fenntartóknak a lehetőséget, hogy egyes esetekben mellőzzék a pályáztatást. Kérem, hogy erről folytassuk le mind a szakmai, mind a politikai vitát, hogy a társadalom számára is megnyugtató megoldás szülessék, hogy ezt az álszentséget, ezeket az álvitákat, amelyeket az utóbbi években folytattunk, legalább részben – nincsenek illúzióim, tudom, hogy teljes egészében úgyse fogjuk tudni megtenni – magunk mögött hagyjuk. Köszönöm szépen, elnök úr.

ELNÖK: Először képviselőtársaimnak adnám meg a szót. Pörzse képviselő úr jelentkezett, utána pedig Gulyás képviselő úr következik. Képviselő úré a szó. Egykörösre tervezzük a vitát, tekintettel a következő napirendi pontokra is. Parancsoljon, képviselő úr!

Kérdések, hozzászólások, reagálások

PÖRZSE SÁNDOR (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Az én esetemben vitáról nincs szó, úgyhogy akár az egykörös vitát is üdvözölhetjük. Nem tudom, hogy az elmúlt közel három év alatt volt-e olyan bizottsági ülés, ahol L. Simon László szavaival szinte minden esetben egyet tudott érteni a Jobbik; most ez történt. Különösen azt emelném ki – bár látom, hogy ennek nem örül, mert ilyenkor az szokott történni, hogy ha valami mellé a Jobbik odaáll, akkor azonnal visszatáncolnak (*Derültség.*), sorolhatnám a példákat –, számunkra a lényeg különösen az utolsó bekezdés volt, ami ha jól emlékszem, úgy hangzott, hogy ezt az álszent helyzetet kívánja eltörölni. Szerintem is így tiszta víz öntődik a pohárba, vagy legalábbis némileg. Az optimális helyzet az lenne, ha minden kinevezést valami olyan, a szakma és a társadalom kiválasztottjaiból álló grémium döntene el, amelyik teljesen független a politikától. Ez Magyarországon elképzelhetetlen, úgyhogy ilyen nincs, a magyar közvélemény és a magyar kultúra az elmúlt húsz évben olyan szinten politizálódott át, hogy gyakorlatilag ez egy lehetetlen helyzet. Itt a pályázatok rendszere mögé bújva ugyanúgy diktatórikus döntések születtek, vagy ne nevezzük talán diktatórikusnak, de ugyanúgy kinevezések születtek; számtalan példát sorolhatnánk.

Idetartozik még a felelősség kérdése. Így van, nevezzenek ki valakit, és ha az bukik, akkor utána bukjon azzal együtt a kinevező is, a Jobbik ezt mindenképpen üdvözli. Ráadásul még annyit tennék hozzá, hogy a múzeumok esetében nyilván jóval egyszerűbb vagy úgy látom én, hogy talán egyszerűbb szakmai döntéseket hozni. A közvélemény hisztérikusan általában a színházigazgatók kinevezésére reagál. Teljesen egyetértek azzal, amit államtitkár úr itt az érvekben elmondott. Emlékezzünk vissza: annak idején Alföldi Róbert pályázata körül sem volt finoman szólva minden rendben, mégis ő lett az igazgató, és aztán ez a társadalom konzervatív részénél bizony sok esetben kiverte a biztosítékot. Én úgy látom, hogy teljesen világos, hogy egy konzervatív kormány konzervatív kultúrpolitikát kíván folytatni, egy liberális kormány pedig liberálist. Itt most tiszta víz öntődik a pohárba, legalábbis reméljük, úgyhogy a Jobbik mindenképpen támogatja az államtitkár úr javaslatát.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Gulyás Dénes képviselő úré a szó.

GULYÁS DÉNES (Fidesz): Köszönöm szépen, elnök úr. Államtitkár úr, köszönöm, én is egyetértek mindennel, amit mondott. Egy apró tételt ajánlanék megfontolásra. Az egész kinevezési rendszer valóban így történik például Németországban, Ausztriában vagy több más országban is, ahogy mondta, csak éppen annyival finomodik még a helyzet, hogy jóval korábban, mint az előző igazgató mandátumának lejártá, évekkel korábban már gyakorlatilag tudja, hogy ki lesz a következő színház- vagy múzeumigazgató. Ez azért is fontos véleményem szerint, mert rendkívül fontos egy művészeti intézmény fejlődésénél, hogy a szakmai folyamatosság töretlen és folyamatos legyen. Vegyünk csak egy példát: a világ

legjobb zenekarát csinálta Sergiu Celibidache a bajorokból, tizen-, huszonvalahány évig, nagyon sokáig ő volt, és kialakított egy olyan művészi színvonalat, ami a világ legjobb zenekarává tette a bajorokat. A művészeti intézmények esetében tehát rendkívül fontos véleményem szerint ez a folyamatosság. Azok a – bocsánat az előbb talán erős kifejezésért – tragikusnak is értékelhető fejlemények mindig a hektikus igazgatóváltásból származtak. Ha visszatekintünk a Magyar Állami Operaház elmúlt húsz évének igazgatói kinevezési gyakorlatára, teljesen egyértelmű, hogy ez a színház kárára vált. Egy olyan vezetés, ahol konstans, állandó a művészi színvonal, és pontosan előre tudja mindenki, hogy mi fog történni, záloga és biztosítéka egy-egy művészeti intézmény töretlen fejlődésének. Tapasztalhattuk – maradjunk az Operaháznál –, hogy volt olyan igazgató, aki nyolc hónapig volt igazgató, és többet pusztított és rombolt, mint épített, ha azt egyáltalán igazgatásnak lehet nevezni, amit végzett. Ez a szisztéma tehát, amit államtitkár úr felvázolt, azt gondolom, hogy rendkívül hasznos lehet a művészeti intézmények életében, de még egyszer mondom, a folyamatos, töretlen és koncepciójában is viszonylag töretlen, előremutató fejlődés minden művészeti intézmény létének az alapja. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Mielőtt továbbmennénk, államtitkár úr jelezte, hogy szeretne gyorsan valamire reagálni. Államtitkár úré a szó.

L. SIMON LÁSZLÓ kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselőtársaim! Valóban elfelejtettem a javaslatomnak egy irányát itt kifejtetni, amit ugyan már a sajtóban megtettem. Azt kezdeményezem, hogy ha elindulunk ebbe az irányba – de egyébként ettől függetlenül is, tehát ha csak a pályázati rendszer marad, akkor is csináljuk azt meg –, az Operaház esetében egy év együtt munkálkodás legyen a regnáló és a kinevezendő igazgató között, együtt kelljen működniük egy évig. A többi színház, előadó-művészeti szervezet esetében pedig fél év legyen ez az együttműködési idő, tehát hogy január 1-jével be kelljen lépnie az új igazgatónak – amennyiben új igazgató lesz, és nem a korábbi folytatja a munkáját –, hogy a következő évadot már ő tudja megtervezni, tehát legyen az átadás-átvételnek megfelelő ideje. Most azt látjuk, hogy nagyon sok esetben átveszi egy igazgató az intézményt augusztusban vagy júliusban, és egy évig az ő szakmai koncepciójától eltérő színházat vezet, tehát ezt valóban meg kell oldani, jogszabályi szinten is garantálni kell. Azt a részét is meg kell oldanunk, hogy akkor fél éven keresztül egy bérkerettel többet kell biztosítanunk az intézmény költségvetésében, különben látjuk mind az országos nagy intézmények, mind a vidéki intézmények esetében, hogy nem fog sikerülni egy normális átadás-átvételi folyamat, főleg akkor, ha feszültség van a regnáló és a kinevezendő igazgató között.

ELNÖK: Karácsony Gergely kért szót. Kérem, hogy döntsön a bizottság képviselő úr azon kéréséről, hogy szót kaphasson! Kérem, hogy támogassuk azt, hogy képviselő úr hozzászólhasson! Ki az, aki ezzel egyetért? *(Szavazás.)* Ki az, aki nem értett ezzel egyet? *(Nincs jelentkező.)* Aki tartózkodott? *(Szavazás.)* Egy tartózkodással a bizottság ehhez hozzájárult.

Azzal adom meg a képviselő úrnak a szót, hogy leköszönő alelnökként szeretném megköszönni a bizottság munkájában való részvételét és az alelnöki együttműködést. Képviselő úré a szó.

KARÁCSONY GERGELY országgyűlési képviselő (független): Köszönöm szépen a szót; most külön köszönöm, hiszen erről szavazniuk kellett, mivel jelenleg nem vagyok a bizottság tagja. Remélem, hogy tudok tovább dolgozni a bizottságban, de amennyiben nem, akkor egyszer még eljönnék én is elköszönni. Ennek megfelelően önmegtartóztató módon, de

mégiscsak ellent kell mondanom államtitkár úrnak. Ezzel kapcsolatosan mi már folytattunk egy másik helyen vitát. Én azt gondolom, hogy érdemes egy kicsit túllépni azon a fajta szembeállításon, hogy a szakma vagy a politika dönt, vagy közöttük valamilyen közös felelősség van, és feltenni azt a kérdést, hogy hol van ebben a döntésben a főszereplő, az a közösség és az a közönség – és a két szó nem véletlenül nagyon hasonlít egymásra –, amely ezt az intézményt látogatja, igénybe veszi. Ezért én azon a véleményen vagyok, hogy azokat a modelleket kellene megvizsgálnunk részletesebben, amely megpróbálja ezeket a döntéseket és általában a kulturális intézmény működését egy kicsit társadalmasítani, és azoknak a nézőknek, fogyasztóknak, aktív kultúrafogyasztóknak a szavát is valahogy beemelni ebbe a rendezési folyamatba, akik elsősorban ennek az intézménynek a közönségét jelentik. *(Pörzse Sándor távozik az ülésteremből.)*

Erre nyilván nehezebb eszközöket találni, mint a politikai vagy a szakmai szervezetek delegálását, de azért van két olyan eszköz, ami mindenképpen rendelkezésünkre áll. Az egyik – és ebben államtitkár úrral speciel egyetértünk – a nyilvánosság eszköze. Ha tehát minden pályázat kötelező módon nyilvános, sőt a nyilvánosságnak készül, ha direkt azzal a szemmel nézünk rá, hogy ennek ki kell állnia annak a közönségnek a kritikáját is, amely egyébként formálisan nem vesz részt a döntésben, akkor ezeknek a szereplőknek a véleménye indirekt módon mégiscsak figyelembe lesz véve. Ebben tökéletesen egyetértünk államtitkár úrral, hogy teljesen abszurd, hogy bizonyos pályázatok megjelennek a nyilvánosságban – vagy a pályázatírók akaratából vagy éppen az akaratuk ellenére –, más pályázatok viszont nem. Azt gondolom, hogy ha valaki arra készül, hogy egy fontos kulturális intézményt vezet, legyen az egy országos vagy egy helyi intézmény, akkor minimum elvárható tőle az, hogy egy olyan pályázattal induljon ennek a posztjának az elnyeréséért, amit tud vállalni ország-világ előtt.

A másik pedig az, hogy valamilyen módon úgy alakítjuk át az intézmények irányítását, ami az államtitkár úr által felsorolt nemzetközi példák közül leginkább a holland modellt teszi ilyen példaértékűvé, vagy valami ahhoz hasonlót meg lehetne próbálni. Jelenleg a gazdasági társaságoknak vannak felügyelőbizottságai, amelyek pénzügyi szempontból ellenőrzik a társaság működését, de azt gondolom, hogy más társaságok vagy intézmények esetében is lehetne gondolkodni azon, hogy valami olyan felügyelő szerv, igazgatótanács vagy felügyelőbizottság vizsgálja és segítse ezeknek az intézményeknek a működését, amely képes valamilyen szinten a helyi közösségek véleményét is figyelembe venni. Számos nemzetközi példa van arra, hogy hogyan lehet olyan delegálási rendszereket kialakítani, amelyekben ezek a civil hangok meg tudnak jelenni.

Még egy érvet hadd mondjak a pályázat mellett, ami egyszerűen az, hogy amennyiben vannak nyilvános pályázatok és van nyilvános versengés, akkor biztosan jobb ötletek fognak megszületni. Ha valaki sikeresen vezet egy intézményt, akkor azt gondolom, hogy joggal pályázik arra, hogy folytassa a munkát, de az is helyes, ha a közösség elvárja tőle azt, hogy a jövőbeli terveit is elmondja. Könnyen lehet ugyanis, hogy lesznek mások, akik már kevésbé elfáradtak egy intézmény kapcsán, lehet, hogy lesznek újabb ötleteik is, és lehet, hogy ezek az ötletek jobban találkoznak a közösség igényeivel, mint a korábbi, adott esetben sikeres vezető.

Összefoglalva tehát én egyetértek a diagnózissal, azzal, hogy a jelenlegi helyzet, a jelenlegi szisztéma mögül a lényegi tartalom elpárologott, és egy eléggé álszent rendszerben vagyunk, de nagyon nem értek egyet a megoldási javaslattal. Szerintem éppen a másik irányba kellene elmenni: nyilvános pályázatok és szélesebb körű szakmai és társadalmi vita a pályázatokról. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Mandur képviselő úr kért szót, utána pedig Gyimesi Endre képviselő úré a szó.

MANDUR LÁSZLÓ (MSZP): Köszönöm szépen, elnök úr. Először is elnézést a késésért, csak nekünk frakcióülésünk is van ezzel egy időben, és ez általában hétfőn 10 órakor különösebb problémákat szokott okozni az érdemi munkában meg a részvételben. Itt is elmondanám, hogy kérném, hogy úgy szervezzük a bizottság ülését, hogy legyünk tekintettel arra, hogy a hétfő nem a bizottsági ülések napja egyébként sem, és a frakciók ilyenkor aktívan dolgozni szoktak általában. Elnézést államtitkár úrtól is, hogy késésünkkel esetleg zavartuk a bizottság munkáját, viszont elég sokat tudunk arról, hogy mi az elképzelése államtitkár úrnak sajtóból is, meg itt javarészt hallottam is – főleg a végén –, hogy mi az álláspontja. Annyit tennék hozzá, hogy ahogy ön is említette, sokféle gyakorlat van Európában meg Európán kívül is, sőt különféle intézmények kinevezését illetően, és nemcsak papír szerint eltérőek a gyakorlatok, hanem egyébként a megítéléseket és a döntéseket illetően is, tehát borzasztó viták szokták kísérni nagyon sok helyütt különféle nagyon fontos és közérdeklődésre számot tartó intézményvezetők valamilyen módon történő kiválasztását és kinevezését. Általában az megállapítható, hogy mindegyik másképp rossz, ha azt nézzük, hogy mik a visszhangok, mert mindig támadják, és szakmai körökből is sok támadás éri a különféle kinevezéseket meg politikailag is.

Nincsenek ideális és tökéletesen jó modellek; azért sokféle egyébként a nemzetközi gyakorlat, mert mindenhol megpróbáltak valamilyen másfajta modellt, jobb megoldásokat találni, mint amit máshol láttak. Annak az igényével ideülni bármelyikünknek is, akár államtitkár úrnak vagy jómagunknak is, hogy majd mi meg fogjuk találni azt a jó megoldást, ami mindenfajta kritikát ki fog állni majd a későbbiekben is, és olyan gyakorlat lesz, amit majd mindenki tapsikolva el fog fogadni szakmán belül meg politikailag is, az nyilván lehetetlen, viszont ha valamilyen irányba megyünk, akkor el kell döntenünk azt, hogy mi az a kultúra, ami felé visszük a döntéshozatali mechanizmusunkat.

Nagyon fontos kérdés egyébként ennek a kultúrája. Itt kétfajta utat lehet választani, ahogy látom Magyarországon, és ez szokott ütközni. Az egyik kultúra azt mondja, hogy ugyan már, mi vagyunk most éppen a felelős vezetők, mert politikailag úgy hozta a sors, hogy egy választásnál többségbe kerültünk, most mi fogjuk megmondani és punktum; ez egy kultúra. Lehet ez is, ezt is lehet választani, ha az adott közösség azt mondja, hogy ez így rendben van, és ezt mi szeretjük, hogy nekünk majd mindig megmondják, és nincsen különösebb közünk ehhez a dologhoz; az összes többi megoldásra, ami nyilvánosságot jelent, pályáztatást jelent, majd mondjon egy-két mondatot, hogy mit értenek a pályáztatás lényegén. Akkor azt kell mondani, ha a közösség ezt szereti és ezt akarja, lehet ez is. Aztán lehet egy másik irány, hogy azt gondoljuk, hogy szükséges a közösségnek valamifajta bevonása, amennyire csak lehetséges. Itt se legyünk idealisták, mert a végtelenségig nem lehet bevonni a közönséget sem a döntéshozatali mechanizmusba, tehát nem lehet népszavazást tartani arról, hogy ki legyen egy intézmény vezetője jó esetben. Nézzük azt, hogy milyen módon lehet például befolyásolni a döntéshozót, ami lehet egy grémium, lehet egy személy, és még sorolhatnám! Ez valóban az a nyilvánosság, amit ön is említett – szerintem nagyon helyesen –, hogy tessék nyilvánosság előtt megmutatkozni azoknak, akiknek egyébként van ambíciójuk arra, hogy intézményt szeretnének vezetni. A nyilvánosságnak nyilván egy eszköze a pályáztatás – mert egyébként mi lenne itt a nyilvánosságnak az eszköze –, hiszen választ várunk arra, hogy ha ön vezette az intézményt, akkor egyébként mi történne itt ebben az intézményben.

Három nagyon egyszerű kérdésre kell választ adni egy pályázatban, amit nagyon bonyolultan a kiírásban kell megfogalmazni, hogy kik vagyunk, mit akarunk és hogyan. Azt tehát lehet, hogy tudjuk, hogy ön kicsoda, de most van egy új kihívás egy intézménynél, mit és hogyan szeretne megvalósítani. Ezek ütközzenek nagy nyilvánosság előtt, ki lehessen fejteni mindenkinek a véleményét szakmailag is, publicisztikák szülehetnek arról, hogy egyébként ki hogyan látja, kritikusok írhatnak erről és így tovább. Ettől a vitától nem kell

félni, és azt gondolom, hogy ennek a kultúráját Magyarországon igenis jó lenne erősíteni, mert szerintem egy fejlett civil társadalom, egy civilizált társadalom akkor működik jól, ha minél többen érzik magukénak azt, hogy részt vennének a közös játékban azon a módon és azon a szinten, ami egyébként objektíve lehetséges. Nagyon is erősíteném a pályáztatást, mint eszközt, mint lehetőséget, mert a nyilvánosság megteremtésének még sok egyéb módja lehetséges, de jobbat én sem tudok per pillanat. Lehet, hogy nem jó, nem szeretik sokan vagy nem tökéletes, de ez olyan, mint a demokrácia: ez is elég szörnyűséges, de jobbat még egyelőre én sem tudok, tehát ezért próbálok ebben a mezőben mozogni.

Ez lenne az én támogató javaslatom amellelt, hogy támogatom abban is államtitkár urat, hogy azt mondta, hogy az is legyen nyilvános vitának a tárgya, hogy egyáltalán mi legyen a kiválasztási módszer a jövőt illetően. Azt mondom tehát, hogy erősítsük meg ebben a kérdésben ezt az álláspontot bizottsági szinten is, tegye le az asztalra az államtitkárság azt, hogy mit képzeli a jövőben, hogyan történjen ez a dolog, mindenki mondja el a véleményét, álljunk nagy tisztességgel és pozitívan ehhez az egész kérdéskörhöz. Azt kérjük azok részéről is, akik el fogják indítani ezt a vitát, hogy ők is fogadjanak minden észrevételt, pozitívat meg negatívát is úgy, ahogy egyébként mi ezt majd nagy tisztességgel megpróbáljuk megtenni. Hogy ez lesz-e a végeredmény vagy sem, ezt per pillanat még nem tudjuk, mert van egy ilyen státusza államtitkár úrnak, amiben éppen nem tudjuk, hogy államtitkár-e (*L. Simon László: Az vagyok.*), hogy ezt fogja-e az utódja... Az? Rendben van. Nem tudom, hogy holnapig vagy holnaputánig. Most jött egy miniszteri bejelentés. (*L. Simon László: 28-ától nem vagyok államtitkár.*) Jó, akkor nyilván arról fogunk majd vitatkozni, ami majd ki fog jönni a kormányzati oldalról. Hogy az ez lesz-e kristálytisztán, amit most ön említett vagy valami más, azt nem tudjuk, de egyet tudok önnek ígérni, hogy akármit fognak idehozni a kormányzat részéről, a mi részünkről ahhoz pozitívan és tisztességgel fogunk hozzáállni, és el fogjuk mondani a mi javaslatunkat és véleményünket arról, hogy szerintünk mi lenne a legjobb megoldás. Köszönöm szépen megtisztelő figyelmüket.

ELNÖK: Köszönöm, képviselő úr. Gyimesi Endre képviselő úré a szó.

DR. GYIMESI ENDRE (Fidesz): Köszönöm szépen a szót. Most már csak nagyon röviden: én magam is támogatom államtitkár úr alaposan végiggondolt felvetését és előterjesztését. Szeretném hangsúlyozni – mert ez itt a vitában talán nem kapott elég hangsúlyt –, hogy államtitkár úr nem arról beszélt, hogy a pályázati rendszert el kellene törölnünk, hanem arról beszélt, hogy a pályázati rendszer mellett biztosítsunk lehetőséget a közvetlen kinevezésre is.

Azt gondolom, hogy a fenntartó sem csalhatatlan, tehát nem biztos, hogy feltétlenül teljesen szabad kezét kellene neki adni, hiszen az ördög a részletekben van elbújva. Ad absurdum az is lehetséges, hogy a fenntartónak esetleg érdeke, hogy ne egy dinamikus vezető kerüljön egy adott intézmény élére; gondolok persze kisebb intézmények esetére. Fontos lenne tehát, ha közvetlen kinevezés esetén el tudnánk érni azt, hogy a fenntartó és a szakmai közvélemény is elégedett legyen, ehhez pedig körülhatárolt szakmai kritériumoknak kell megfelelnie, és ezzel a fenntartónak is tisztában kell lennie, stratégiai tervnek kell lennie. Itt csatlakozom Karácsony Gergelyhez, oly módon, hogy nem értek vele egyet abban (*Derültség.*), hogy a nyilvánosság vagy a társadalmassítás csorbát szenvedne, hiszen ezeket a stratégiai terveket nyilvánvalóan nyilvánosságra kell hozni, és szakmai vitára kellene bocsátani. Összességében azt gondolom, hogy támogatni tudunk egy kidolgozott és ennek szellemében végiggondolt alternatívát. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Novák Előd képviselő úré a szó.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Köszönöm a szót, elnök úr. Azt gondolom, hogy a nagy nemzeti intézmények esetében mindenképp egyetérthetünk államtitkár úr felvetésével, hiszen talán nem is jó azzal ámítani bárkit is, hogy bármely földi halandó pályázhat ezeknek az intézményeknek az élére, ami sok esetben megalázással is jár amúgy rendkívül komoly szakemberekkel szemben. Gondoljunk csak Koltay Gábor esetére, aki már nem is tudom, hányadik komoly pályázatát kényszerült legutóbb már tulajdonképpen visszavonni, menekülve tulajdonképpen az újabb megalázás elől. Pont ez a legutóbbi szegedi eset is azért mutatja, hogy ugyanakkor a helyi kisebb intézményeknél indokolt lehet a pályázat fenntartása, hiszen egyrészt hozhat valamiféle új innovációt egy új pályázó a betokosodott személyi klientúrárendszerbe, hogy olyan személy is pályázhat, akire esetleg nem is gondoltak volna itt fent, Budapesten. Megint csak ne ámítsuk a magyar embereket: még a helyi kis intézmények esetén is, ha pályázatok vannak meghirdetve, és ez indokolt is, jelenleg sajnos felülről a politika mondja meg, hogy adott esetben mondjuk a szegedi önkormányzati képviselő-testület kité választhat. L. Simon László vitte például az ukázt személyesen, Orbán Viktorra hivatkozva – a Fideszben ez így szokás, mindenki Orbán Viktorra hivatkozik, ha valamit el akar érní –, és ő mondta meg a helyi képviselőknek, hogy kire kell szavazni, még akkor is, ha a Szegedi Szabad Téri Játékok általuk preferált igazgatójelöltje, az eddigi botrányos igazgatónőnek a helyettese nem rendelkezik a megfelelő törvényes kritériumokkal. Majd ad az államtitkárság felmentést! – jött erre a minisztériumi válasz és ukáz a helyiek, a helyi fideszes képviselők elmondása szerint. Ezért az egyetlen érvényesen pályázó Kelemen Csabának a jelek szerint nincs esélye, hiába élvezzi a helyiek bizalmát is jelenleg, és talán pont a héten lesz ez alapján döntés. Ez a döntés már megszületett itt fent, és lent csak széttárják a kezüket, hogy bizony, ha L. Simon László elhozta Orbán Viktor rendeletét, akaratát, akkor mi mást nem tudunk tenni. Mondjuk tehát ki, hogy ez a rendszer valóban nem jó, hiszen képmutatás helyi szinten is akár, hogy a fenntartó bármiről is dönthetne vagy választhatna. Elképesztő ez a gyakorlat, tehát ezen mindenképpen változtatni kell. A színjátékon túl a lényegi kérdés azonban nyilvánvalóan az, hogy kité választanak ki, és itt azt gondolom, hogy indokolt lenne a mindenkori kormányoknak szembenézni azzal, hogy mit ígértek a választóiknak, hiszen ha már a visszahívhatóságot sajnos nem támogatja tulajdonképpen a Jobbikon kívül senki itt Magyarországon, azért legalább valami felelősséget érezzenek akkor, amikor akár saját programjukkal is szembe menve például Alföldi Róbertet a helyén hagyták. Azért azt talán államtitkár úr sem gondolta volna, hogy őt hamarabb fogják leváltani, mint Alföldi Róbertet, hiszen ő még mindig a helyén maradt; a sors furcsa fintora ez, de azért nagyon beszédes.

Azért beszélünk ennyit Alföldi Róbertről, mert azért a nemzeti kultúrpolitika legemblematikusabb figurája, mármint azáltal, hogy önök még nem váltották le, és a legnagyobb kudarcuk tulajdonképpen. Nem a mi szégyenünk, hogy erről ennyiszor beszélni kell, és ennyi botrány hatására is a helyén maradhatott. Azt gondolom tehát, hogy nem az a főkérdés, hogy ezt a színjátékot még folytatják-e vagy nem – akár csak helyi szinten, ahogy Szegeden ez most is történik a Szabad Téri Színház igazgatójának kiválasztásakor, látszólag pályázat útján –, hanem az a kérdés, hogy milyen döntéseket hoznak. Az látható a Magyar Művészeti Akadémia és sok egyéb botrány kapcsán is, hogy önök bizony egy kultúrharcot folytatnak, de nem értékek, hanem csak a saját klientúrájuk, a saját hatalmi berendezkedésük mentén, és ez itt a főprobléma. Örülök tehát, ha államtitkár úr most már felhagy a médiatörvénynél oly gyakran és önök által szeretettel alkalmazott külföldi példákra való hivatkozással, mert azt mondja, hogy ez tulajdonképpen egy olcsó politikai eszköz, mind erre és az ellenkezőjére is lehet nemzetközi példát hozni, örülök, hogy elismerte, és remélem, hogy éppen ezért felhagynak a különféle külföldi példákkal fő érvként való érveléssel. Azt gondolom, hogy így sem elég a pályáztatás kontra kinevezés körüli anomáliákat elemeznünk, hanem a konkrét döntéseket kellene megvizsgálnunk, mint ahogy például bizottságunk

ellenőrző albizottságának törvényi előírásaként – hiszen a szükséges számú aláírás összegyűlt – be kellett volna rendelnie Alföldi Róbertet a bizottság ülésére, de annak is csak az lett a következménye, hogy olyan sokat feszegettem ezt a kérdést, hogy engem váltottak le a bizottság éléről. Azért nem marad itt minden következmények nélkül ebben az országban, természetesen nem vagyunk következmények nélküli ország; ha sokat feszegetünk valamit, még bele is bukhatunk. Ettől függetlenül azért azt gondolom, hogy az érdemi kérdésekről is kellene beszélni; nemcsak magáról a műfajról, hanem annak tartalmáról is. Köszönöm szépen. *(Pálffy István távozik az ülésteremből.)*

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akinek volt eddig kétsége, hogy nem szakmai, hanem politikai testületnél vesz részt ülésen, azt gondolom, hogy annak ez a kétsége elszállt. Gulyás Dénes képviselő úrnak adnám meg ismételt hozzászólásra a szót.

GULYÁS DÉNES (Fidesz): Köszönöm szépen. Igyekszem nagyon rövid lenni. Még egy gondolat felmerült bennem az államtitkár úr szavai okán. Amikor azt mondta, hogy bizonyos mértékben a közönség is visszaigazolja azt, hogy a kulturális intézmény vezetője hogyan végezte a munkáját, én ezt egy bizonyos szempontból picit aggályosnak tartom. Azért ugyanis, mert egész biztos, hogy ha egy színházban – és erre nem is egy példa van ma Magyarországon – ütre-hatra musicalt játszanak, azon nagyon sok lesz a néző, míg ha mondjuk Richard Strauss rózsalovagját, akkor azt Pécssett jelen pillanatban el tudnám négyszer játszani, vagy ha Győzikevel Varázsfuvolát csinálnék mint főszereplővel, akkor abból biztos harminc teltházat lehetne csinálni. Mondom ezt anélkül, hogy minősíteni szeretném a közönséget. Ez itt egy messzebbre mutató kérdés, hiszen arról szól, hogy valójában mi az értékteremtő és mi a szórakoztató kultúra, és ha ezt nézzük, akkor azt gondolom, hogy nem biztos, hogy minden esetben irányadó vagy mértékadó lehet az, hogy egy színház mennyire látogatott, vagy hogy mekkora a fizető-nézőszáma. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Novák Elődé a szó ismételt hozzászólásra.

NOVÁK ELŐD (Jobbik): Nem kívántam hozzászólni, de elnök úr nem tudta megállni, hogy házszabálysértően is kommentálja levezető elnökként, az elnöklést át nem adva egyébként a hozzászólásomat. Egyetlen jelen nem lévő alelnöknek persze nehéz is lenne átadni az elnöklést, de mégiscsak házszabálysértően kommentálta a felszólalásomat. Azért mondjuk ki, hogy természetesen politikai testület vagyunk, az Országgyűlés, sőt ha itt ülünk az MSZMP Központi Bizottságának egykori asztalainál *(Derültség.)*, akkor ne is áltassuk magunkat azzal, hogy ez nem egy olyan hely, amelynek akár a szelleme belengi akár a tölem jobbra ülő egykori MSZMP-sek által, tehát igenis politikai testület vagyunk, és szerintem ne áltassuk azzal magunkat, hogy a politikának nincs felelőssége a kultúrában. Természetesen van, hiszen könnyen alakulhat úgy, ahogy az előttem szóló is mondta, bár szerintem mondjuk Győzike nem fenyeget az Operában. Ha azonban megnézzük a legutóbbi híreket, hogy Ókovács Szilveszter Alföldi Róbertet hívja rendezni, akkor azt gondolom, hogy eléggé perverz darab lehet a Varázsfuvola Alföldi Róbert rendezésében, esetleg Terry Blackkel, vagy nem tudom, ki az, aki reálisabb példa, tehát azt gondolom, hogy maradjunk a realitásoknál. Ezek a morbid, perverz példák sajnos reálisak, és pont a kormányzat felelőssége, az önök felelőssége is, amikor az erre vonatkozó interpellációink során önök elfogadják a miniszteri választ. Azt gondolom, továbbra sem elegendő csak műfajilag arról beszélnünk, hogy pályázat vagy kinevezés, hanem beszélni kell arról, hogy nem maradhatunk értéksemlegesek. Nekünk felelősségünk van akkor is, amikor egy költségvetést elfogadunk, hogy mely intézményeket mekkora eszközökkel támogatunk, és akkor is, amikor kinevezésekről döntünk, vagy hogy akár egy illetékes szakbizottság csendben marad akkor, amikor sorozatos

botrányok vannak a Nemzeti Színházban, és sorolhatnánk egyébként a többi esetet is, ahogy most például a szegedi esettel is példálóztam. Ott is egy botrány vezetett ide, hogy úgy néz ki, hogy az igazgató helyére az igazgatóhelyettes kerülhet – szégyenszemre –, mindenesetre beszélünk kell sajnós a kulturális tartalmakról, és igenis ebben felelősségünk van, úgyhogy szerintem nem probléma, ha nekünk politikai szervezetként kulturális kérdésekben véleményünk van.

ELNÖK: Több képviselői hozzászólást nem látok, úgyhogy megkérdezném a szakmai szervezetektől, hogy ennek a politikai testületnek az ülésén kívánnak-e esetleg hozzászólni. *(Nincs jelentkező.)* Ilyet nem látok. Ebben az esetben ezt a tájékoztatót lezárom, és államtitkár úrnak nagyon szépen köszönöm. Kérdezném, hogy van-e bármi, amire válaszolni kell. Államtitkár úré a szó válaszadásra.

L. Simon László (EMMI) válaszadása

L. SIMON LÁSZLÓ kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselőtársaim! Kedves Vendégeink! Ezt a mai bizottsági ülést úgy fogom fel, mint lelki tréninget arra, hogy esetlegesen visszatérek, mert a sajtóhírek szerint bizottsági elnök leszek *(Novák Előd: Ne ijesztgessen!)*. Képviselő úr, ne haragudjon, én végighallgattam önt.

ELNÖK: *(Novák Elődhöz:)* Képviselő úr, az az igazság, hogy én nem olvastam el azt a képviselői fegyvermezősi leltárt, amit alkalmazni lehet, mert azt gondoltam, hogy nincs erre szükség egy parlamenti bizottságban, és erre az utolsó egy-két bizottsági ülésre nem is szeretném, amíg még bizottsági elnök vagyok itt; remélem, hogy nem fog arra sor kerülni, hogy mégis meg kelljen ezt kívülről tanulnom. Köszönöm. Államtitkár úré a szó.

L. SIMON LÁSZLÓ kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Köszönöm szépen. Tisztelt Képviselőtársaim! Nem fogok minden elhangzó dologra reagálni, nem is mindenre érdemes, de néhány dologra hadd térjek ki. Karácsony képviselőtársam azt mondja, hogy hol van a főszereplő, azaz a közönség. A kérdésére – társadalmasítani a döntéshozatalt – Mandur képviselő úr válaszolt. Én is azt írtam fel magamnak, miközben önt hallgattam, hogy „Népszavazás?”. Azért ez így nagyon szép, amit ön elmondott, nagyon látványos, de valljuk be őszintén, és ne kezdjük el megint magunkat becsapni, hogy ez a politikai demagógia tipikus esete, amikor ilyen nagy lózungokat mondunk arról, hogy hogyan kell társadalmasítani, és hogyan kell bevonni a közönséget.

Nézzünk egy színházat! Melyik közösséget? Amelyik odajár, vagy amelyik tüntetőleg távol marad? Amelyik odajár, vagy azért nem megy el, mert ő nem akarja azt nézni, ami ott megvalósul? Vagy akkor ösztársadalmi vitát nyissunk egy művészeti intézmény igazgatói kinevezésének a dolgairól? *(Karácsony Gergely: Igen. Ezt mondtam.)* Hogyan? Azért mi tudjuk azt, hogy hányan járnak színházba, pontosan meg tudjuk mondani, kiváló statisztikákat készítünk róla; meg tudom azt is mondani, hogy egy budapesti kis színháznak vagy egy vidéki nagyobb színháznak egy székre vetítetten egy előadásnál mennyi az állami támogatása, ami ahhoz kapcsolódik, tehát mindent meg tudunk önnek mondani. Nagyjából meg tudjuk azt is saccolni, hogy a tényleges nézőszám mögött és a több mint négymilliárd forintos színházi jegyárbevétel mögött mennyi az a nézőszám, ami nem az egyéb eladott jegyeknek az összessége, hanem hogy ténylegesen hányan járnak színházba. Ezt csak saccolni tudjuk, mert valaki tízszer megy egy évben színházba, valaki negyvenszer, valaki meg kétszer, tehát itt valójában nem annyi a nézőszám, amennyiről beszélünk. Ezért mondom, hogy nagyon nehéz kérdést feszeget, és egy gyakorlatilag megvalósíthatatlan dolgot vetett fel, ami egyszerűen megoldhatatlan. Ezen az alapon mindent társadalmasítanunk kellene úgy, ahogyan ön mondja,

és akkor azt mondanánk, hogy nyissunk arról társadalmi vitát, hogy melyik filmeket támogassuk – bár ma Magyarországon erről beszélni éppenséggel kockázatos, de mondjuk tételezzük fel, hogy nem lenne kockázatos erről beszélni –, nyissunk arról társadalmi vitát, hogy milyen tematikájú filmeket fogunk támogatni, azokat ki rendezze (*Karácsony Gergely: Helyes.*), hogy hol rendezzék azokat és a többi. A végén még arról is vitát fogunk nyitni, hogy hol vegyenek fel egy csatajelenetet. Nem, ez így nem működik, és legkiváltképpen azért nem működik, mert van egy alkotmányos alapelv, amit legalább ennyire figyelembe kell vennünk, és az a művészi szabadságnak az alapelve, ami nem vicc, és ez nemcsak egy lózung. Az alkotói szabadságnak akkor is érvényesülnie kell, ha a miénktől eltérő ízlésű vagy véleményű vezető igazgat egy művészeti intézményt. A fenntartónak – ezt már sokszor elmondtam – addig terjed a mozgástere, amíg kinevezi az intézmény vezetését, és akkor tudja a saját értékrendjét valamilyen módon megjeleníteni, utána pedig majd a közönség vagy annak egy bizonyos része valamilyen formában ítéletet mond. Elmondtam önnek a nyilvános vitánkban is, hogy a művészeti intézmények mellett működő felügyelőbizottságok csak abban az esetben léteznek, ha gazdasági társasági formában tevékenykedik az intézmény, tehát ha a Gt., a gazdasági törvénykönyv hatálya alá tartozik. Ezeknek a felügyelőbizottságoknak semmi más feladatuk nincsen – nem kis feladat, komoly feladat –, minthogy az intézmények gazdálkodását, annak jogszerűségét és célszerűségét ellenőrzik, és semmilyen mozgásterük nincsen művészeti kérdésekbe való beleszólásra. Amennyiben ettől eltérően egy másfajta modellt akarnánk létrehozni, amely a költségvetési szerv formájában működő intézmények esetében ugyanúgy lehetséges lenne, akkor egyfajta művészeti tanács az, amiben gondolkodhatnánk, csak nagyon-nagyon erősen át kell gondolni, hogy annak a művészeti tanácsnak mégis mi a feladata. Van most is jó pár intézmény, ahol művészeti tanács működik, amely többé-kevésbé kötelező érvény nélkül ad segítő ajánlást az intézmény vezetőjének, de én minden egyes dologban, amit csinálok, így az államtitkárságomban is a személyi felelősségvállalásnak vagyok a híve, tehát ha valaki valamit elvállalt és azt viszi és vezeti, az vállalja azért a felelősséget. Ne lehessen tehát elbújni mindenféle testületek mögé, és ha nem sikerül a működés, akkor majd legyen másik igazgató. Szerintem az a helyes, amit néhány nagy múzeumunk igazgatója is csinál, hogy vállalja azt, hogy ő következetesen végigviszi a saját szakmai programját, és az nem azt jelenti, hogy egy-egy kiállításra nem hív meg vendégkurátort, nem azt jelenti, hogy egy-egy színházvezető ne hívna meg egy sor olyan rendezőt is rendezni, aki máshogyan rendez, mint ő és más a koncepciója. Ez így helyes, ennek így kell működnie. El sem tudom képzelni, hogyan lehet azt a szélesebb körű társadalmi vitát megvalósítani, amit ön most már többször elmondott, de ön se megy ennél tovább. Azt kérem, hogy akkor konkrét javaslatot fogalmazzon meg, tessék elmondani, hogy ezt az előadó-művészeti törvény 92. §-ába hogyan kívánja beépíteni. Nagyon szép ilyeneket bekiabálnunk, hogy társadalmi vita, társadalmi kontroll meg bevonni a közönséget a döntéshozatalba; de hogyan? Nekünk ezt jogszabályi szinten meg kell tudnunk fogalmazni, és a gyakorlatba át kell tudnunk ültetni. Ha konkrét gyakorlati példákat látunk önöktől, akkor legalább már kezdem komolyan venni a javaslatot, de addig, ne haragudjon, ezt politikai lózungnak tudom csak minősíteni.

Mandur képviselőtársammal teljesen egyetértek: nincs ideális vagy tökéletes modell. Egyetértek, és éppen ezért nem azt javasoltam, hogy dobjuk ki azt, amit eddig csináltunk, azt hagyjuk magunk mögött, és hozzunk be valami újat, valami mást, hanem azt javaslom, hogy vegyes rendszert működtessünk, tehát igenis ne dobjuk ki a pályáztatást mint lehetőséget, hanem bizonyos esetekben – azokat a példákat erre soroltam – teremtsük meg a lehetőségét annak, hogy ne legyen kötelező pályáztatni. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy egy pillanatig sem vetődött fel bennem az, hogy a pályázati rendszer előnyeit és érdemeit mellőzni kellene, és egyetértek azzal, hogy alapvetően vezetési és politikai kultúra kérdése mindaz, amiről itt most szó van. Éppen ezért láthatják, hogy nagyon határozottan önmérsékletet gyakoroltam, és

nem tavaly nyáron akkor dobtam be ezt a javaslatot, amikor államtitkárnak kineveztek, sőt Halász államtitkár úrtól hallottuk a minisztérium múlt heti sajtótájékoztatóján, ő maga mondta, hogy ő már tavaly nyáron javasolta nekem azt – hiszen akkor tárgyaltuk az előadó-művészeti törvény módosítását –, amikor én még nem is voltam államtitkár, csak bizottsági elnök, hogy az előadó-művészeti törvényt úgy módosítsuk, hogy a nagy állami intézmények esetében ne legyen kötelező pályáztatni, ne legyen pályázat, tehát hogy azt mondhassa a miniszter, hogy téged kinevezlek Magyar Állami Operaház főigazgatójának, vagy téged kinevezlek a Nemzeti Színház igazgatójának. Én akkor azt az álláspontot képviseltem a belső politikai vitákban, hogy nem, legyünk túl a szimbolikus, vitákat generálni képes igazgatóválasztásokon, azokat tisztességesen csináljuk végig. Bárki bármit mond, szakmai értelemben igenis tisztességesen csináltuk végig, és igenis a pályázók is komolyan vették, korrekt pályázatokat nyújtottak be mind a két intézmény esetében, és a meghallgatások igenis szakmai értelemben is komoly és alapos meghallgatások voltak. Még akkor is így van ez, ha nyilvánvalóan nekünk is volt elképzelésünk arról, hogy melyik intézmény esetében merre haladjunk, de ezt nem is tagadtuk, nem is mondtuk azt, hogy ne lenne elképzelésünk, azt viszont tagadtuk, hogy minden előre le lenne játszva, mert nem is volt minden előre lejátszva.

Tényleg egyetérték képviselőtársammal: igen, politikai kultúra kérdése, hogy milyen megoldások irányába és hogyan megyünk ezen megoldások irányába. Ezért senki nem vádolhat bennünket azzal, hogy mi azért, hogy a saját politikai jelöltjeinket megfelelő pozícióba hozzuk, ezért akarunk most változtatni, hiszen ezt két dolog miatt nem tudjuk megtenni. Egyrészt már túl vagyunk két nagy szimbolikus intézményigazgatói pályázaton, másrészt azon intézmények esetében, amelyeknél Hiller István miniszterként minisztersége utolsó időszakában intézményvezetőket nevezett ki, a Levéltár kivételével egyben sem történt változás. A Levéltárnál létrehoztuk a magyar nemzeti levéltári rendszert, ahol már eleve kódolva volt az, hogy változás fog történni, de akár az Országos Széchényi Könyvtárra, akár a Magyar Nemzeti Múzeumra néztek, nem változtattuk meg miniszter úr döntését, nem hívtuk vissza ezeket az igazgatókat, hagytuk és hagyjuk őket dolgozni, sőt segítjük őket a munkájukban. Azon néhány intézmény esetében, ahol még ebben a kormányzati ciklusban lejár az intézményvezetők mandátuma, ott mindenhol kiírtuk a pályázatot: kiírtuk a Ludwig Múzeum esetében, kiírtuk a Természettudományi Múzeum esetében és kiírtuk a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum esetében is. Nem vádolhatnak tehát bennünket azzal, hogy azért dobtam be ezt a javaslatot, hogy még a kormányzás utolsó egy évében gyorsan beültsünk egy-két embert megfelelő pozícióba, viszont a lényeg valóban az, amiről Mandur képviselő úr is megfogalmazta a maga kérdését, hogy mi legyen a kiválasztás módszere. A módszertanról ma nem vitatkoztunk, és én már azért a nyilvános vitákban is számtalanszor elmondtam, hogy a szakmai szempontoknak a jövőben is legalább annyira érvényesülni kell, mint most, de ha lehet, akkor ennél jobban érvényesüljenek, bár megjegyzem, hogy én azt a vitát is boldogan nyitnám meg, hogy ne kössük magunkat annyira ahhoz, hogy szakirányú végzettséggel kell rendelkezniük az intézményvezetőknek. Megmondom, hogy miért; példát mondok, megint a Szépművészeti Múzeumot. Azt látjuk, hogy ma Magyarország egyik legsikeresebb múzeumigazgatója egy közgazdász, akinek nagyon komoly kulturális menedzser tapasztalatai vannak, és aki korábban államtitkár volt, ráadásul két különböző színezetű kormány alatt is bent dolgozott a minisztériumban, tehát lehet, hogy el kell azon gondolkodnunk azon, hogy bizonyos intézmények esetében ne csak művészettörténész, történész vagy régész lehessen vezető. Erre egyébként a jogszabály most is lehetőséget ad bizonyos egyedi felmentések esetében, de hogy tudomásul kell vennünk azt, hogy a múzeumi rendszer és a múzeumi rendszerrel szemben támasztott közösségi és szakmai igények erőteljesen változtak az elmúlt két évtizedben, és hogy a múzeummenedzselés új típusú kihívásokat és feladatokat is jelent a vezető számára. Ez legalábbis azt jelzi, hogy vannak esetek, amikor nem biztos, hogy a legjobb művészettörténésznek kell odaadni egy művészeti intézmény vezetését – örülök, hogy

közben Hiller képviselőtársam és Mandur képviselőtársam is pozitívan bólogat ezekre a mondataimra –, és bizony nagy művészeti intézmények esetében sem feltétlenül az ország legjobb rendezőjének vagy a legjobb operaénekesének kell lennie az intézmény vezetőjének. Hozzáteszem, mondjuk Vass főigazgató úr szakmán kívülről érkezett, akit Hiller miniszter úr nevezett ki annak idején. Jól emlékszem, miniszter úr, hogy te nevezted ki? (*Dr. Hiller István: Igen.*) A kiválasztással kapcsolatosan a módszerek, a módszertan, illetve az elvárások újragondolása szerintem stratégiai kérdés, ennek újabb és újabb vitákat kell generálnia az elkövetkezendő időkben.

Zárásul annyit, hogy Gulyás Dénes képviselőtársam azt mondta, nem biztos, hogy igaz az, hogy a közönség mindig képes megfelelően visszaigazolni a színházi vezető munkáját. Én úgy emlékszem, hogy nem is mondtam ezzel ellentétes állítást, sőt az utóbbi hetekben nagyon komolyan megfeddtek az internet néhány nyilvános fórumán amiatt, hogy azt mertem mondani, hogy a nézőszám nem lehet az egyedüli kritérium egy intézmény szakmai munkájának az elbírálásakor. Ezzel egyébként nem mondtam semmi újat, ebből csak azért lett kisebbfajta kulturális polémia vagy botrányszagú üzenetváltás, mert azt a Nemzeti Színház kapcsán mondtam egy interjúban. Amikor ugyanezt megfogalmaztam az előadó-művészeti törvény 2011-es módosításakor, akkor mindenki egyetértett velem, mindenki azt mondta, hogy igen, igazam van, egy sor olyan előadás van, ahol tömegével jelennek meg a nézők, és egyébként esztétikai, szakmai értelemben magas minőségi elvárásoknak ezek az előadások nem vagy nem feltétlenül felelnek meg. Ha viszont ez egy releváns szempont lenne, és azt mondanánk, hogy csak és kizárólag a nézőszám, vagy hogy az egyik legfontosabb mutatója a szakmai tevékenységnek, akkor az alternatív, független színházak támogatását valóban magunk mögött kellene hagyni. Eközben azt látjuk, hogy az alternatív színházak nagyon nagymértékben járulnak hozzá a magyar színházi kultúra megújításához és a színházi világ vérfrissítéséhez, ezért annak ellenére is érdemes támogatni őket, hogy egyébként a tevékenységük szakmai színvonalát nem igazolja vissza a nézőszám. De nemcsak az alternatív világból tudnék példákat hozni, hanem az is teljesen igaz, amit képviselőtársam elmondott. Látjuk azt, hogy adott esetben egy többtagozatos vidéki színházban, ahol egy 60-120 ezer fő közötti nézőközönséget kell kiszolgálni, nem lehet a magyar és az egyetemes drámairodalom legvaskosabb, legnehezebb, legfajsúlyosabb darabjainak bemutatásával, a legátgondoltabb és a legintellektuálisabb rendezői koncepció melletti megvalósításával végezni a szakmai munkát. Törekedni kell tehát arra, hogy gyerekelőadás, ifjúsági előadás, könnyűzenei előadás, azon belül is akár musical, rockopera vagy operett egyaránt megjelenjen a színpadon, különben nem tudja megtartani a hatvan ezres vagy a százezres városának a nézőközönségét. Egy komplex igényt kell kiszolgálni, és mindeközben persze egy jó és okos színházi vezető – idézőjelben mondom – próbálja nevelni is a közönségét, próbálja a színvonalat húzni és emelni, és egy bérletsorozatba is mindig betenni egy-két olyan előadást, amivel képes úgy formálni a közönségének a tudását, műveltséganyagát, szemléletét, hogy mindeközben tudja azt is, hogy nem csak szórakoztat, vagy nem elsősorban a szórakoztatás a feladata.

Tisztelt Képviselőtársaim! Nagyon szépen köszönöm a véleményüket, nagyon köszönöm, amit elmondtak. Bízom benne, hogy ez a mai bizottsági ülés ahhoz is hozzájárult, hogy a sajtóban a javaslataimról érdemi vita alakuljon ki, és hogy ez a jegyzőkönyv, amely az e bizottsági ülésen elhangzottak nyomán elkészül, azt fogja visszaigazolni mindenki számára, hogy nem a pályázati rendszer eltörlését javaslom, hanem a jelenlegi rendszer differenciálását, és hogy a szakmai szervezetek és az érintett szakpolitikusok bevonásával szülessenek javaslatok.

Ezt az alkalmat arra is megragadom, hogy megköszönjem az együtt munkálkodásukat, hiszen február 27-éig vagyok államtitkár, február 28-ával Halász János államtitkártársam vált a szakmai államtitkárság élén, akinek ezúton is jó munkát kívánok. Köszönöm szépen

képviselőtársaimnak az elmúlt nyolc hónapban nyújtott segítségét, köszönöm az érdemi viták lehetőségét. Minthogy Mandur képviselő úr megfogalmazta azt is, hogy vajon akkor mi lesz ezzel a javaslattal, én azt fogom kérni Halász államtitkár úrtól – és ma beszéltem Balog miniszter úrral, neki is jeleztem, hogy ideérkezem erre a vitára –, azt fogom kérni a minisztérium vezetésétől, hogy ha lehet, akkor ennek a felvetett koncepciónak a kidolgozását vigye tovább a minisztérium. Amennyiben erre más feladatok mellett nem lesz lehetőség, én mint képviselő ezt a munkát valamilyen módon folytatni kívánom, és adott esetben konkrét jogszabálytervezeteket szeretnék kidolgozni és azt önök elé helyezni. Kérem, hogy ebben legyenek partnereim, legyenek partnereim az ellenzéki képviselőtársaim is, hogy a javaslataik jogszabályi szövegváltozat formájában is az asztalra helyezhetők legyenek. Köszönöm szépen még egyszer, és további jó munkát kívánok önöknek.

ELNÖK: Köszönöm szépen a tájékoztatást, államtitkár úr. Ezzel ezt a napirendi pontot lezárom. Köszönöm szépen minden szakmai szervezetnek és minden meghívottnak, hogy elfogadta meghívásunkat, és eljött erre a bizottsági ülésre.

A Magyar Művészeti Akadémia működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló törvényjavaslat (T/9634. szám)

Soron következik a Magyar Művészeti Akadémia működésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló, T/9634. számú törvényjavaslat általános vitája. Kérdezem államtitkár urat, hogy van-e szóbeli kiegészítése az előterjesztéshez.

L. SIMON LÁSZLÓ kultúráért felelős államtitkár (Emberi Erőforrások Minisztériuma): Nincs.

ELNÖK: Ezennel a vitát megnyitom. Kérdezem képviselőtársaimat, hogy ki kíván hozzászólni. Hiller miniszter úrnak adom meg a szót.

Kérdések, hozzászólások

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Azt szeretném kérdezni, elnök úr, hogy volt-e arra törekvés, hogy a Magyar Művészeti Akadémia elnöke részt vegyen azon a bizottsági ülésen, amely a Magyar Művészeti Akadémia egy meghatározó kérdését tárgyalja.

ELNÖK: Kormányzati előterjesztésként csak annyi történt, hogy számára is elment a meghívó, de visszajelzés – legalábbis hozzám – nem érkezett. Rögtön szeretném hozzátenni, hogy ez nem az a bizottsági napirendi pont, amit miniszter úr kezdeményezett az MMA-val kapcsolatban, hanem ez egy azt megelőzően már a parlament elé benyújtott törvényjavaslat általános vitája. Miniszter úré a szó, ha folytatni kívánja.

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): Köszönöm. A kérdésem erre vonatkozott. Világos. Tisztelt Államtitkár Úr! Erről a törvényjavaslatról már a megszületése, megfogalmazása előtt nagyon komoly viták folytak. Végül is a javaslatot nagyon egyszerűen össze lehet foglalni: a nemzeti kulturális örökség egy meghatározó darabját, a nemzet egyik kiemelt kulturális intézményét, a több mint egy évszázados Múcsarnokot ez a törvényjavaslat egy köztestületnek adja tulajdonjogba. Ilyenre Magyarországon nem volt még példa, hogy egy kiemelt nemzeti kulturális intézmény nem közvetlenül a magyar állam tulajdonában van; javaslom, hogy ne kezdjünk el jogászkodni, mindannyian tudjuk, ismerjük vagy ismernünk kell egy köztestület jogállását, de itt mégiscsak egy vagyonátadás történik, és nem egyszerűen egy ház, egy épület, akár egy szépen megfaragott homlokzatú palota, hanem a nemzeti kulturális intézmények, ezen belül a kortárs magyar művészet szentélye. A Múcsarnokot még

Ferenc József királyként adta át, amikor a Hősök terét több részben felavatták. *(Novák Előd távozik az ülésteremből.)* Azóta több rendszerváltás, számos kormányváltás történt Magyarországon, de Ferenc József 1895-ös átadó ünnepsége óta egyetlen rendszer és egyetlen kormány – se diktatórikus, se demokratikus, se baloldali, se jobboldali – nem gondolt arra, hogy a nemzeti kulturális intézmények közül egyet, a kortárs magyar művészet meghatározó intézményét az állami tulajdonból átadja. Ha bármely köztisztviselőnek adná, ugyanez lenne a véleményem, jelen esetben tehát ezek a mondataim még nem a Magyar Művészeti Akadémiáról szólnak, hanem azt kritizálom és elfogadhatatlannak tartom, hogy a nemzeti kulturális intézmények közül bármelyik a magyar állam közvetlen tulajdonjogából kikerül, ezzel ugyanis precedenst teremtünk, és nagyon kérem, hogy ezt gondolják végig. Valamiért ezt a kört soha senki nem akarta és nem is bontotta meg se akkor, amikor még magyar királyság volt az államformánk – annak is két metódusában, amikor ténylegesen is volt király, meg amikor már nem volt –, se háborúk idején, se háborúk után. Azért ennek elgondolkoztatónak kell lennie. Azért csak ne tételezzük fel az előttünk járó több mint egy évszázad minden politikai gondolkodójáról, kulturális politikával foglalkozóktól, hogy nem merték kimondani vagy éppenséggel nem fogant meg bennük ez a nagyszerű gondolat, csak most, valamivel több mint egy évszázad után.

A második: miért gondolják, hogy ha ezt egy esetben valaki, egy kormány egy javaslatra megteszi, egy másik intézmény esetében egy másik kormány később nem teszi meg? Miért gondolják, hogy ha itt megbontunk egy több mint egy évszázados kört, és a nemzeti kulturális intézmények közül egynek a tulajdonjogát kiragadjuk, akkor más nemzeti kulturális intézmények esetében ez nem merül fel? Azért nem mondok konkrét példát, mert utána önök is mondhatnának példát, vagy éppen tagadhatnának, és belemennék egy teljesen fölösleges zsákutcás vitába. Ugye tudják, hogy ahogy a kortárs magyar művészetnek megvannak a mesterei, az imádói, úgy minden más művészeti ágban is megvannak a maga mesterei és imádói, és ha majd ők is összeállnak egy testületté, és lesz egy kormány, amelyik nem annyira a kortárs magyar művészettel foglalkozókat, hanem régebbi korok jó ismerőit, a dalszínház mint intézmény kedvelőit vagy esetleg a régészeket preferálja, akkor azzal a nemzeti kulturális intézménnyel mit fogunk csinálni? Mégis mi lesz akkor a hivatkozási alap? Szebb a palota? Kijjebb esik a belvárostól? Vagy hogyan gondoljuk ezt? Ezért első gondolatomban azt vitára ajánlom, és természetesen nem egyszerűen kulturális bizottsági vitára, hanem a magyar közvélemény és a magyar értelmiség előtti nyilvános vitára, hogy nemhogy ezt a lépést egyszerűen szabad-e meglépni, hanem hogy vajon célszerű-e, ha ezt teszi bármely többség; legyen az jogi felhatalmazással legitim megválasztott kétharmados többség. Érdekes-e a XXI. század elején ilyen példát statuálni, miközben a nemzeti kulturális intézményeink száma belátható időn belül jelentősen nem fog nőni? Azzal gazdálkodunk, ami van; évtizedenként, másfél évtizedenként talán eggyel tudjuk bővíteni. Én ezt egy nagyon rossz iránynak látom, meggondolatlanságnak látom, ezért kérem, hogy magát a lépést – és most még egyáltalán nem a Magyar Művészeti Akadémiáról, hanem a nemzeti kulturális intézményeink köréről beszélek – fontolják meg. Ezt szakmai vitának szánom, és szívesen vállalom benne a politikai részt, de úgy gondolom, hogy azt a felelősséget vállalniuk kell, amit ennek a lépésnek a tartalmi része jelent. Tudom, és ne kezdjük el egymást osztályozni, hogy önök a magyar kultúráért és a magyar kulturális életért elkötelezettek; nincsen bennem ilyen kétség, ezért nem is politikai mondatokat mondok. Ha észrevették, e bizottságon belül akkor folytatunk politikai vitát, ha mögötte valós tartalom van. Nem vitatkozom olyan emberrel, akinek a tárgyi tudása olyan szint alatt van, hogy nem gondolom, hogy nekem azt a súlyos energiabefektetést meg kell tennem, hogy levegőt veszek ezért, a szakmám miatt azonban valamit el kell mondanom, merthogy tudom, ahogy ebben az évtizedben, úgy az elkövetkező évtizedekben is fogják olvasni kutatók az Országgyűlés plenáris és bizottsági üléseinek jegyzőkönyvét. Így legutóbb akkor szóltam, amikor Dugovics Tituszt az illetőnek

sikerült Nándorfehérvár ostromával szoros összefüggésbe hozni. Akkor azt a javaslatot tettem, hogy ha a Magyar Országgyűlés kulturális bizottsági tagjai egy konkrét magyar történelmi eseményt említenek, akkor legalább évszázadra próbálják meg azt pontosan belőni; évkört nem kérek, mert ez már elfogultságot feltételezne a részemről. Jelen pillanatban el kell mondanom, hogy ez az ülésterem, ahol ülünk – ezt kimondottan és kizárólag a jövő kutatóinak mondom – soha nem volt a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának ülésterme, már csak azon könnyen belátható oknál fogva se, mert az egy több mint 100-120 fős testület volt elnökséggel. Jelen terem adottságait mindenki láthatja, a rendszerváltás nem döngette ki a falakat; itt kérem Központi Bizottság ülést tartani nem tudott. Ennek csak azért kellett elhangoznia, hogy történész utódaink az elkövetkező évtizedekben megfelelő tájékoztatást kapjanak, és elnézést, ha némileg is elkalandoztam a közvetlen témától.

Amit azonban még nem fejeztem be: itt nem egyszerűen csak arról van szó, hogy egy nemzeti kulturális intézmény kikerül egy valószínű döntéssel a közvetlen állami tulajdonból, hanem arról is szó van, hogy a Magyar Művészeti Akadémia tulajdonába kerül. Ezt a véleményemet részletesen akkor fogom kifejteni, amikor ez a bizonyos ülés megrendezésre kerül, amit elnök úr már elmondott, és amelyen őszintén remélem, hogy a Magyar Művészeti Akadémia elnökét is itt tisztelhetjük. Ismerem és hallom mindazokat, amit főtitkár úr mond. Javaslom, hogy ezt a vitát ott folytassuk le, természetesen mi állunk elébe. Az én véleményem ebben a dologban ismert: én a Magyar Művészeti Akadémiát egy politikai nézetazonosságon alapuló művészi társaságnak tartom, és alapvető tévedésnek gondolom összehasonlítani a Magyar Tudományos Akadémiával. Ha az összehasonlítást mindenképpen akarják, akkor az összehasonlítás él a Professzorok Batthyány Körére. A Magyar Tudományos Akadémia ugyanis nem politikai nézetazonosságon alapuló tudósok társasága, hanem olyan tudóstársaság, amelyben vannak olyan résztvevők, akiknek a politikai nézete azonos, és ez kérem nagy különbség, mert ilyen alapon nyugodtan kimehetnének a Magyar Tudományos Akadémiához, aztán hasonlóképpen, politikai nézetazonosság alapján szabhatnák meg a kört.

Ne tegyünk úgy, mintha a Magyar Művészeti Akadémia születése egy olyan tiszta és minden felhangtól mentes intézkedés lett volna még annak idején! Nem arról van szó, hogy ez volt az első javaslat és ötlet; arról van szó, hogy ez eleve azért alakult, hogy egy néhány hónappal korábban – éppen a Magyar Tudományos Akadémia elnökének javaslatára – a Magyar Tudományos Akadémiával szorosan együttműködő és azzal fontos kapcsolatot tartó intézmény ellenébe egy ellenakadémia létrejöhessen, ahogy arra számos, számos példa van. Ilyenre, amit önök most tesznek, nincs példa; olyanra igen, hogy egy nemzet tudományos akadémia mellett, azzal szorosan együttműködésben lévő művészeti akadémia van, de az nem is gondolta egy másiknak a szellemi háttérbe szorítását egyébként. Azt kell mondanom tehát elnök úr, hogy a javaslatot két ponton kritizáljuk, és ezt a kritikát szakmai és politikai alapon vállaljuk, sőt kérjük is a velünk egyet nem értőket, hogy folytassák le a legnagyobb nyilvánosság előtt velünk ezt a vitát. Ezért az itt a nyilvános kulturális bizottságban elmondott gondolataimat a teljes nyilvánosság előtt az elkövetkező napokban és hetekben többször és sokszor meg fogom ismételni, a parlament, az Országgyűlés plenáris ülésén is természetesen, de semmiféle olyan korlátozást nem vállalunk magunkra, hogy a parlament plenáris ülése előtt mi erről a nyilvánosság előtt nem fejtjük ki a véleményünket.

A kritika két pontja tehát: az első, hogy a nemzeti kulturális intézmények állami tulajdoni körét megszegik, és ezzel évszázados magyar kulturális hagyományt rúgnak fel. Ennek alpontjaként az, hogy precedenst szolgáltatnak, és semmilyen módon nem tudják garantálni, hogy ahogy a múltban ilyen nem volt, úgy a jövőben még egyszer vagy többször más kormány másfajta ízlése szerint ugyanilyen haszontalanságot ne végezzen. A második pontja a kritikánknak pedig egy szakmai, politikai kritika, amelyben a Magyar Művészeti Akadémia ilyen jellegű kiemelt szerepét erőltetett és politikai nézetazonosságon, nem

önmagában a művészeti teljesítményen alapuló közösség létrehozását törvénnyel, majd tulajdonnal, vagyonnal ruházzák fel. Végül: a Műcsarnok mint a kortárs magyar művészet első számú otthona tevékenységének legjobb időszakaiban sokszor óriási viták keresztüzében állt. Nagyszerű kritikusok, hozzáértő emberek és laikus művészetkedvelők vitatkoztak azon, hogy egy kiállítás jó vagy nem jó, hogy a művész teljesítménye, a művészeti csoport alkotásai megfelelőek-e vagy nem. Helyes dolog, ha ebbe akár politikusok is, csak éppenséggel nem döntéshozóként, hanem kultúrákedvelő emberként részt vesznek, arról azonban, hogy a Műcsarnok a magyar államé, hogy a közösségünké, ráadásul éppen jellegénél fogva, tudniillik, hogy kortárs magyar művészet egy nagy világfolyam állandóan aktuális része – hiszen a kortárs művészetben belül van kortárs magyar művészet – vitára nem volt ok az elmúlt több mint egy évszázadban. Nem volt példa arra, hogy a Műcsarnokot bármely magyar kortárs ne tisztelje, arra ne tisztelettel nézzen, sőt hogy szakmai álmaiban ne az legyen, hogy bár kiállíthatna egyszer ott. Itt most akárhogy is nézzük, egy politikai akarat minősít nem szakmai alapon, hanem hovatarozás alapján. Nem véletlen, hogy olyan művészek, akiknek a teljesítményét mindannyian becsüljük – ilyen művészek egyébként vannak az akadémián belül és vannak azok közül is, akik kiléptek, tartok tőle, vannak olyanok is, akik nem is gondolnák részvételüket a Magyar Művészeti Akadémiában –, gondolkodnak nagyon hasonlatosan. Nem hiszem, hogy kommunikációs hibáról van szó, nem kell elfedni a valóságot; nem arról van szó, hogy egy ember jól vagy rosszul beszél, elmondja-e a véleményét, vagy nem tudja becsomagolni. Aki azt gondolja, hogy itt valamiféle kommunikációs jobbítással ezt a dolgot teljesen rendbe lehet vágni, az nem látja, hogy ténylegesen miről folyik a szó. Ezért mi a javaslatot, annak minden részletét és koherensen az egészet elutasítjuk, és helyesen mondja az elnök úr, ez bizony egy politikai testület. Nekünk itt nem a darabok minőségét, a festők hozzáértését, az énekesek színskáláját kell befolyásolni, itt politikai döntések és egymással nézetükben is vitatkozó politikusok ülnek, jelenleg éppen olyanok a teremben, akik egyébként úgy tudnak vitatkozni, hogy a másikat tisztelik; ebben a mondatban a temporális meghatározó fontos szerepet játszott. Arról próbálom önöket meggyőzni – önöket, akik jelen pillanatban nagy többségben vannak hozzánk képest –, hogy ez rossz lépés, hogy nem valószínű, hogy mindig többségben lesznek. Mi lesz, ha nem lesznek többségben? Ezért kérem, hogy politikai és szakmai alapon is gondolják ezt végig. Mondhatnám, hogy nekünk előnyt kovácsolnak, mert olyanok is kérik a mi támogatásunkat, akik nem tartoznak egyébként ahhoz a politikai gondolkodáshoz, ahhoz a politikai közösséghez, amihez mi ketten itt. Felhoznak minket. De túl drága az ár. Kérem szépen, hogy gondolják ezt végig! Azt szerettem volna jelezni – köszönöm, hogy megtisztelt az elnök úr, hogy a szokásosnál hosszabbra nyúlt hozzászólásomat nem szakította meg –, hogy mi a nyilvánosság előtt és a belső vitákban is ellenezzük ezt a törvényjavaslatot. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Gyutai képviselő úrnak adom meg a szót.

GYUTAI CSABA (Fidesz): Köszönöm szépen. Tisztelt Bizottság! Igyekszem úgy megfogalmazni az álláspontomat, hogy megtiszteljem miniszter urat is. Szeretnék emlékeztetni arra – zárójelbe téve azt, hogy a hétvégén igyekeztem elolvasni minden cikket, ami a közelmúltban a Művészeti Akadémiával kapcsolatban megjelent –, hogy az önök kormánya is egy hasonló testületet szeretett volna felállítani, amely a magyar művésztszadalm akadémiá szintű képviselőjét ellátja.

Európában sok helyütt létezik művészeti akadémia. Én úgy vélem, hogy mi követtünk el hibát, hogy 23 évvel a rendszerváltás után nem hoztunk létre ilyen köztestületet, mert ennek már régen meg kellett volna születnie. Azt a sokat hangoztatott, talán a sajtóban kifordított és nem egészen indokolható érvet sem tudom elfogadni – hiszen Fekete György ilyet nem

mondott –, hogy valamifajta politikai kizárólagosság lehetne a Művészeti Akadémia tagságának az előfeltétele. Ő pusztán többször is arról beszélt, hogy ő úgy gondolja, hogy a magyar nemzeti kultúra közösségéhez való tartozás az a kritérium, ami a Művészeti Akadémia tagságát megelőzheti. Én azt gondolom, hogy ebben semmilyen politikai kizárólagosság nincs, ez mindenféleképpen képviselhető és támogatható.

A vagyonyjuttatásról. A törvényjavaslat arról szól, hogy elidegenítési és terhelési tilalom terheli ezt a két vagyonelemet, tehát a Művészeti Akadémia, amely már kialakította a szervezeti kereteit, és láthatóan a Magyar Tudományos Akadémiához hasonló súlyú szerepre tör, nem adhatja el ezeket az ingatlanokat, nem vehet fel rá hitelt, nem terhelheti meg ezt a két épületet, kvázi ezek az épületek maradnak állami tulajdonban. Én jó szívvel ajánlom elfogadásra ezt a törvényjavaslatot. Köszönöm.

ELNÖK: Karácsony Gergely képviselő úr kért még lehetőséget hozzászólásra, mást nem láttam. Kérdezem a bizottságot, hogy hozzájárul-e ahhoz, hogy a képviselő úr szót kapjon a bizottsági ülésen. *(Szavazás.)* Köszönöm szépen. A bizottság hozzájárult. Képviselő úr a szó.

KARÁCSONY GERGELY országgyűlési képviselő (független): Köszönöm a szót. Ahogy az előző javaslat, amiről beszélgettünk, egy olyan javaslat, amivel én ugyan nem értek egyet, de azt gondolom, hogy lehet róla értelmesen vitatkozni, ez a javaslat sajnos olyan, aminek azt gondolom, hogy ideális körülmények között fel se kellene merülnie. Nagyon egyszerűen szólva arról van szó, hogy van a magyar államnak, tehát a magyar embereknek egy kulturális intézménye, amit úgy hívunk, hogy Múcsarnok, és a magyar emberek kezéből kivesszük ezt az intézményt, és odaadjuk egy olyan intézménynek, amelynek az elnöke osztja az észt azzal kapcsolatosan, hogy ki tekinthető magyarnak és ki nem. Ez történik. Amikor arról a törvényről vitatkoztunk itt a bizottságban is a parlamentben, amely létrehozta ezt a köztestületet, akkor én próbáltam nagyon-nagyon visszafogottan és pozitívan, konstruktívan hozzáállni. A beszédemben felhívtam a figyelmet az akkori potenciális elnök úr figyelmét arra, hogy óriási felelősségük van abban, hogy ezt a köztestületet mire fogják használni, és milyen típusú lépéseket, gesztusokat tesznek annak érdekében, hogy ez a nagyon rossz indulás, hogy egy civil egyesület – ami valóban politikai szimpátiák alapján jött létre, és ettől egyébként független az, hogy egyébként nagyon kiváló művész emberek hozták létre, de mégiscsak egy világnézeti közösség alapján – hiphopp benne találta magát az alaptörvényben. Ez egy nagyon-nagyon rossz kezdet, de még akkor is azt gondoltuk, hogy talán a rossz kezdet ellenére valamilyen jobb folytatás következhet. Ehhez képest azt látjuk, hogy ez most már a harmadik törvénymódosítás ebben a témában, és azt látjuk, hogy a Művészeti Akadémia kiscsöppként kezdi a magyar kultúra egyre több falatát megkaparintani.

Kicsit úgy érzem magam, mint amikor létrejött az egypárti Médiatanács, amelynek a jogköreit szépen, folyamatosan bővítették, és egyre több mindent kapott meg. Sajnos az analógia olyan szempontból is él, hogy egyre több olyan feladatot vitt el, és úgy tűnik, visz el a Művészeti Akadémia is, amiről egyébként a mindenkori, a parlamenti választáson többséget szerzett politikai pártok képviselőinek kellene dönteniük. Ez egy politikai kiszervezés, ami történik, és lássuk azt, hogy ez a fajta hatalmi előrelépés vagy nyomulás bizony dűt-borít mindent a Fidesz kultúrpolitikájában is. Államtitkár úr még itt van körünkben, márciusban már nem lesz; azt gondolom, hogy ez szoros összefüggésben áll ezzel a javaslattal is. *(L. Simon László közbeszólására:)* Államtitkárként nem lesz már itt. Egyébként – bár a múltkori fórumunkon ezt nem tudtam elmondani – én ezt mélységesen sajnálom *(L. Simon László: Köszönöm.)*, mert szerintem jó államtitkár volt, még akkor is, ha nagyon sok mindenben nem értettünk egyet. Azt is látjuk, hogy Andy Vajna szintén enyhén szólva neheztel ezzel a

folyamattal kapcsolatosan. Azt gondolom, hogy vele is súlyos szakmai és politikai vitáink vannak, de azt gondolom, hogy joggal merül fel az a kérdés, hogy milyen szerepet kaphat később a Művészeti Akadémia például a Magyar Filmalap működése kapcsán, ugyanis van rá egy érvényes kormányrendeletünk, ami arról szól, hogy a Magyar Művészeti Akadémia gyakorlatilag a teljes kultúrafinanszírozás átszabásával kapcsolatosan szereplővé vált. Nem tudjuk, hogy ez a harc hogyan fog eldőlni, mennyire sikerül megerősíteni az akadémia további pozícióit a kulturális politikában, de úgy tűnik, hogy nem tett le az ezzel kapcsolatos szándékáról.

Mindent egybevetve a messzemenőig nem tudjuk ezt a javaslatot támogatni. Nagyon sajnálom, hogy tulajdonképpen azzal a helyzettel szemben, amit eddig láttunk a második Orbán-kormány kultúrpolitikájában, hogy van egy sor szakmai vitánk, és sajnáljuk azokat az elvont forrásokat, amelyek megtörténtek, de úgy tűnt, hogy a kultúrharc megkíméli Magyarországot ez alatt az idő alatt, és valóban két olyan államtitkárunk is volt eddig, aki láthatóan elkötelezett volt a kulturális sokszínűség mellett, nagyon remélem, hogy ez a javaslat az utolsó lesz, ami a Művészeti Akadémia szerepét tovább erősíti a magyar kulturális életben, mert ez bizony nagyon éles feszültségeket fog generálni, még élesebbeket, mint amiket eddig láttunk. Köszönöm szépen a szót.

ELNÖK: Köszönöm szépen, képviselő úr. Tekintettel arra, hogy államtitkár úrtól félig-meddig kérdezte ezt a bizonyos váltás, nem váltás kérdését, ezért én csak azt tehetném fel ugyanúgy kérdésnek, hogy kinek a nevében mondta a képviselő úr, hogy nem támogatják.

Gyimesi Endre képviselő úrnak adom meg a szót.

DR. GYIMESI ENDRE (Fidesz): Köszönöm szépen. Csak nagyon röviden reagálva Karácsony képviselő mondandójára: nagyon nehéz helyzetben lehet, hiszen az előző téma kapcsán azt kérte rajtunk számon, hogy miért nem társadalmasítunk a civil szervezeteknek, miért nem adunk több lehetőséget, ebben az esetben pedig azt nehezményezi, hogy egy civil szervezet komoly lehetőségekhez jut. Szeretném megnyugtatni a képviselő urat, hogy szerencsével a kulturális költségvetésnek egy kis töredékét, bár jelentős töredékét fogja használni a Magyar Művészeti Akadémia, tehát nem a teljes kulturális költségvetés lesz rájuk bízva, és én sehol nem láttam kirekesztő törekvést a szervezet részéről. *(Derültség a meghívottak soraiból.)* 1991 óta létezik több mint 600 rendezvénnyel, és én magam a parlamentben szemben ülve Kósa Ferencsel többször azt tapasztaltam, hogy világnézet szempontjából azonos platformon állunk. Egyenként az összes képviselőt nyilván nem tudom és nem is kívánom végignézni, de hogy nem világnézeti alapon van ez így összeállítva, hanem bizony a különböző művészeti ágak jeles képviselőit tömöríti ez a civil szervezet, az kétségtelen tény. Köszönöm szépen.

Döntés általános vitára való alkalmasságról, előadó állítása

ELNÖK: Tekintettel arra, hogy több hozzászólást nem látok, kérdezem államtitkár urat, hogy kíván-e a vitában elhangzottakra válaszolni. *(Nincs jelzés.)* Kérdezem a bizottságot, hogy ki az, aki a javaslatot általános vitára alkalmasnak tartja. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Ki nem tartja alkalmasnak? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság az előterjesztést általános vitára alkalmasnak tartja. Előadót kell állítanunk: Gyutai képviselő úr lesz a többségi álláspont képviselője. Kérdezem miniszter urat, hogy kisebbségi véleményt a bizottság nevében meg kíván-e majd fogalmazni az általános vitában, amire ma este kerül sor.

DR. HILLER ISTVÁN (MSZP): A saját frakcióm véleményét mondom, és ott majd elmondom, tehát formálisan nem fogok kisebbségi véleményt mondani.

A szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat (T/9383. szám)

Vita és szavazás

ELNÖK: Köszönöm szépen, miniszter úr. Soron következik a szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló, T/9383. számú törvényjavaslat bizottsági feladatkörbe tartozó módosító javaslatának megvitatása és az ezekben való határozathozatal.

Főosztályvezető urat köszöntöm a napirendi pont tárgyalásánál! Azokra a módosító indítványokra térnek ki, ami álláspontunk szerint a bizottság hatáskörébe tartozik. Természetesen amennyiben az egyéb módosító indítványok közül bármelyikről úgy gondolják képviselőtársaim, hogy odatartozik, akkor kérem, hogy ezt majd vessék fel.

Először a 8. számú javaslatról kezdődne meg a vita, amit Menczer Erzsébet képviselő asszony és jómagam nyújtottuk be, összefüggésben a 12. és a 16. számú javaslattal. Kérdezem főosztályvezető urat, hogy tárca-, illetve kormányálláspontot képvisel-e, és hogy mi az álláspont ennél a módosító indítványnál.

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Jelenleg tárcaálláspontot képviselek. Támogatjuk a módosító indítványt.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot nem látok. Kérdezem, hogy ki támogatja a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik nem támogatják? *(Nincs jelentkező.)* Kik tartózkodnak? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság a módosító indítványt elfogadta.

A 9. számú javaslat szintén Menczer Erzsébet képviselő asszony és jómagam javaslata, összefüggésben a 11. számú javaslattal. Kérdezem a tárca álláspontját.

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Támogatjuk.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot nem látok. Kérdezem, hogy ki támogatja a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik tartózkodtak? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság a módosító indítványt elfogadta.

A 10. számú javaslat dr. Simon Gábor képviselő úr javaslata, összefüggésben a 7. számú javaslattal. Kérdezem a tárca álláspontját.

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): A tárca nem támogatja.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot nem látok. Kérdezem, hogy ki támogatja a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság nem támogatta, és nem kapta meg az egyharmadot.

A 13. számú javaslatot Menczer Erzsébet képviselő asszony és jómagam nyújtottuk be. Kérdezem a tárca álláspontját.

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): A tárca támogatja.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot nem jeleznek képviselőtársaim. Kérdezem, hogy ki támogatja. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik tartózkodtak? *(Nincs jelentkező.)* Kik nem támogatják? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság elfogadta a módosító indítványt.

A 14. számú javaslatot szintén Menczer Erzsébet képviselő asszony és jómagam nyújtottuk be. Tárca?

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Támogatjuk.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot senki nem jelez. Kérdezem, hogy ki támogatja a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik tartózkodnak? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság a módosító indítványt elfogadta.

A 15. számú javaslatot szintén Menczer Erzsébet képviselő asszony és jómagam javaslata. Kérdezem a tárca álláspontját.

DR. CZOMBOS TAMÁS (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium): Támogatjuk.

ELNÖK: Hozzászólási szándékot senki nem jelez. Kérdezem, hogy ki támogatja a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik tartózkodtak? *(Szavazás.)* Kettő. Kik szavaznak nemmel? *(Nincs jelentkező.)* A bizottság elfogadta a módosító indítványt.

Egy bizottsági módosító indítvány benyújtására érkezett javaslat, ez képviselőtársaim előtt fekszik. Kérdezem, hogy van-e ezzel kapcsolatban kérdés, észrevétel. Gulyás Dénes képviselő úr a szó.

GULYÁS DÉNES (Fidesz): Köszönöm szépen, elnök úr. Én egy kicsit bonyolultnak érzem a 13. § mondatát, sokkal egyszerűbben lehetne megfogalmazni. „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta eltorzítása” – szerintem nem kell, hogy „el”, elég a torzítása, csonkítása, és itt fölösleges a „vagy”, mert ugyanebbe a kategóriába tartozik –, megváltoztatása és megcsorbítása”. Ez a „csorbítás, csonkítás” kicsit nekem aggályos, továbbá az is, hogy „illetve a művet ért minden más behatás, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes” Én ezt bonyolultnak érzem, sokkal egyszerűbben kellene megfogalmazni a „vagy”-ok nélkül például, mert nem állítok semmiféle ellentétpárt.

Mindjárt ismertetem a javaslatot, csak elmondom, hogy mit tartok még ebben fontosnak. Esetleg annak meg gondolását javaslom, hogy folytatni kellene ezt a mondatot azzal, hogy „kivéve, ha abba a szerző beleegyezik”. Lehet ugyanis ilyenre példa, hogy a szerző beleegyezik abba, hogy a darabjából mondjuk egy reklámfilm aláfestő zenéje legyen, bár utálom ezt a szót, hogy aláfestő zene, de mindegy. Reklámcélokra felhasznált zenéből 10-20-30-50 taktust vághatnak, a zenealkotói törvényeknek eleget tevő formáját ezzel megsérthetjük, ha ebbe a szerző beleegyezik. Ebből következik természetesen, hogy ha az élő szerzőről van szó, akkor ezt szerintem feltétlenül fontos lenne megkérdezni, illetve ha a jogörökös fellelhető, akkor őt. Volt példa valóban korszakos, nagy zeneszerzőkre, akik már nem élnek, de mégis korszakos zeneszerzők, mondjuk a múlt században haltak meg, és a jogörökösök megvannak; őket meg kellene kérdezni. Abban az esetben, ha mondjuk Bachról vagy olyan szerzőről van szó, ahol a jogörökösök nem lelhetőek fel, automatikusan lépjen életbe ez a 13. §, hogy ne lehessen megcsonkítani a művét, de nem zárnám ki annak a lehetőségét, hogy valaki így kerül be a köztudatba, hogy egy bizonyos reklámnak a zenéjéhez az ő zenéjét használják fel, ha ő ebbe beleegyezik; én ezt a szabadságot meghagynám neki. Köszönöm szépen.

Úgy változtatnám meg ezek szerint a mondatot, hogy „A szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta torzítása, csonkítása, megváltoztatása, csorbítása, illetve a művet ért minden más behatás – a behatás szerintem fizikai behatás, nem szellemi behatás –, tehát minden más változtatás, mondjuk így, vagy a szerző becsületére vagy hírnevére sértő lehet.” Szerintem egyértelműbb így a mondat. „Kivéve – és itt jönne az, amit most javasoltam – akkor, ha ebbe a szerző beleegyezik. Elhunyt szerző esetében a jogutód döntsön, fel nem lelhető jogutód esetében pedig lépjen életbe automatikusan a 13. §.” Köszönöm szépen.

ELNÖK: Kupper képviselő úré a szó.

DR. KUPPER ANDRÁS (Fidesz): Köszönöm a szót. Először is mindenképpen üdvözlöm ezt a bizottsági módosító javaslatot, mert megpróbálja részben megfeleltetni ezt a paragrafust a nemzetközi egyezményeknek, részben pedig azt a problémát próbálja kezelni, amire Gulyás Dénes képviselőtársammal az elmúlt bizottsági ülésen, illetve a parlamenti általános vitában felhívtuk a figyelmet. Gulyás képviselőtársamnak a „kivéve ha a szerző hozzájárul” kezdetű gondolatára azt kell mondanom, hogy azt további paragrafusok rögzítik, tehát ha egyébként a szerző vagy a jogosult ehhez hozzájárul, az más paragrafusokban rögzítve van. A nyelvtani pontosításokkal egyetértek egyébként, de számomra ez a javaslat jelen formájában is elfogadható, minthogy a legfontosabb problémára az előttünk fekvő szöveg is megoldást ad, ezért én ezt is támogatni tudom. Köszönöm.

ELNÖK: Kérdezem, hogy van-e további hozzászólási szándék. *(Nincs jelentkező.)* Ha nincsen, akkor én annyit kérnék Gulyás képviselő úrtól, hogy azt fogadja el, hogy „a szerző személyhez fűződő jogát sérti művének mindenfajta torzítása, csonkítása, változtatása, csorbítása, illetve a művet ért minden más behatás, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes, kivéve, ha a szerző beleegyezik.”, hogy ne legyen szóismétlés a változtatás vonatkozásában.

DR. KUPPER ANDRÁS (Fidesz): „A szerző vagy a jogosult”. „A szerző vagy a szerzői jog tulajdonosa”.

GULYÁS DÉNES (Fidesz): Jó, ne legyen szóismétlés természetesen, de a „behatás” szerintem csúnya szó.

Döntés bizottsági módosító indítvány benyújtásáról

ELNÖK: A szerző vagy a jogosult? *(Dr. Kupper András: Vagy a jogtulajdonos.)* Rendben. Kérdezem, hogy a bizottság ezzel a szövegösszefüggéssel benyújtja-e Kupper András képviselő úr kiegészítésével együtt a módosító indítványt. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Kik tartózkodtak? *(Nincs jelentkező.)* Kik szavaznak nemmel? *(Szavazás.)* Ketten nemmel szavaztak, a bizottság tehát így fogja ezt benyújtani. További módosító indítvány nincsen. Kérdezem, hogy az egyéb módosító indítványok közül gondolja-e bármely képviselőtársam, hogy valami még a hatáskörünkbe tartozik? *(Nincs jelentkező.)* Ilyet nem jeleznek képviselőtársaim, így ezt a napirendi pontot lezárom, főosztályvezető úrnak és munkatársainak köszönöm szépen a részvételt.

Egyebek

Kérdezem, hogy az „egyebek” napirendi pont keretében van-e kérdés, észrevétel. *(Nincs jelentkező.)* Mivel nincsen, így ezt a napirendi pontot lezárom és a bizottsági ülést is berekesztem. Köszönöm szépen az együttműködést.

(Az ülés befejezésének időpontja: 12 óra 05 perc)

Dr. Cser-Palkovics András
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Várszegi Krisztina